

ZEVEN VROUWEN UIT DE BIJBEL t.d.v. bijbelstudiegroepen (+ gespreksvragen)

Ter inleiding

In dit onderdeel van mijn website gaat het over zeven vrouwen uit de Bijbel, te weten: vrouwen van Abraham (Sara en Hagar), van Izak (Rebekka), van Jakob (Rachel en Lea), van Mozes (Zippora) en over Mozes' zuster Mirjam.

- A. DE VROUWEN VAN ABRAHAM: SARA / HAGAR (OT + NT)*
- B. DE VROUW VAN IZAK: REBEKKA (OT + NT)*
- C. DE VROUWEN VAN JAKOB: RACHEL en LEA (OT + NT)*
- D. DE VROUW VAN MOZES: ZIPPORA (OT)*
- E. DE ZUSTER VAN MOZES: MIRJAM (OT)*

De navolgende Bijbelstudies worden hier aan de lezer aangereikt als gespreksstof voor Bijbelstudiebijeenkomsten. Men kan deze vrij downloaden en vermenigvuldigen om ze ter beschikking te stellen van de leden van een gespreksgroep. Men kan kiezen voor een Bijbelstudie. Ook kan men een keuze maken voor alle Bijbelstudies en deze voor een aantal bijeenkomsten van een Bijbelstudiegroep vermenigvuldigen. Over de onkosten van dat vermenigvuldigen zal men dan natuurlijk wel goede afspraken met elkaar moeten maken.

In de navolgende bijbelstudies gaat het niet over Jozef (Zafnath Paäneah) en Asnath, zijn Egyptische vrouw, de dochter van Potifera (zie Gen. 41 : 50, 46:20)..

Elke Bijbelstudie is als volgt verdeeld:

- I. Tekstgegevens*
- II. Uitleg van de opgesomde teksten*
- III. Lessen voor nu over de levensgeschiedenis/ het geloof van.....*
- IV. Gespreksvragen t.d.v. bijbelstudie in vrouwenverenigingen en/ of Bijbelstudiegroepen*

Onderverdelingen zijn gerubriceerd met:

1,2,3....

a,b,c.....

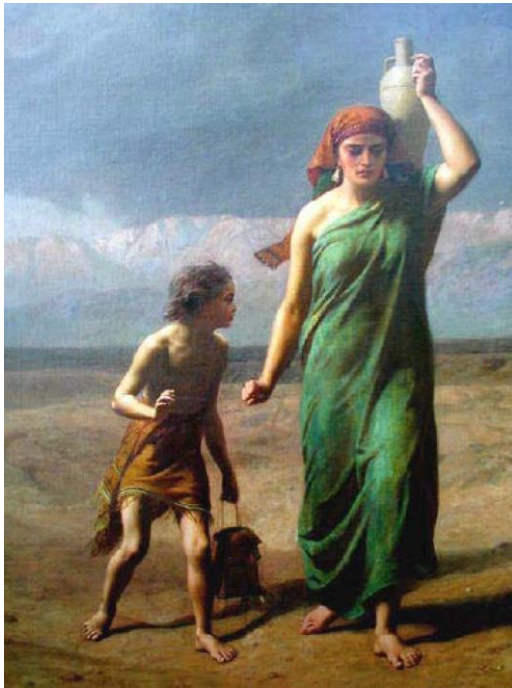
- Uitstapjes
- Toepassing en teksten NT
- ✓ Lessen voor nu

NB: vaak is slechts gekozen voor een enkele commentaar, zoals de Korte Verklaring of ISBE (= International Standard Bible Encyclopedia).

A. DE VROUWEN VAN ABRAHAM: SARA / HAGAR (OT + NT)

In het navolgende gaat het over Sara, de vrouw van de aartsveder Abraham en over haar slavin Hagar over wie wij vele malen lezen in het Oude Testament en ook enkele keren in het Nieuwe Testament. In Gen. 17 krijgt Sara, bekend onder de naam Sarai (Hebr. /Gr. שָׂרַי, Σαρα) op het bevel van God de naam Sara (Hebr./ Gr. שָׂרָה, Σαρρα; met dubbele r).

I. Tekstgegevens

Teksten in het OT en NT

Saraï (vrouw van Abraham)

- Gen. 11 : 29 – 31; 12 : 5, 11, 17; 16: 1, 2, 3, 5, 6, 8; 17 : 15

Sara

- Gen. 17 : 15, 17, 19, 21; 18 :6, 9 –15; 20 : 2, 14, 16, 18; 21 : 1 , 2, 3, 6, 7, 9, 12; 23 : 1, 2, 19; 24 : 36, 67; 25 : 10, 12; 49 : 31; Jes. 51 : 2
- Rom. 4 : 19; 9 : 9; Hebr. 11 : 11; 1 Petr. 3 : 6

Hagar

- Gen. 16 :1-16; 21: 9 –17; 25 :12 ¹
- Gal. 4 : 22 –31

In de regel wordt in het navolgende geciteerd uit de Statenvertaling (SV); soms de Herziene Statenvertaling (HSV).

II. Uitleg van de opgesomde teksten

1. De naam Saraï die zij heeft meegenomen vanuit Mesopotamië betekent: strever (vgl. Gen. 21 : 10). Later, toen zij de beloofde zoon kreeg werd ze van Godswege Sara (sem. Sar) = prinses/ vorstin genoemd (vgl. Gen. 17 : 15v). Over de naamsverandering van Abraham lezen we in Gen. 17 : 5. In het navolgende gebruiken we gemakshalve alleen de namen Abraham en Sara.

2. Abraham, Sara en Hagar. Gen. 11 : 29 – 31; 12 : 5, 11, 17; 16: 1, 2, 3, 5, 6, 8; 17 : 15, 17, 19, 21; 20 : 2, 14, 16, 18; 21 : 1-12.

¹ De afbeelding is een voorstelling van Hagar en Ismaël bij de put Lachai-Roi

a. In Gen. 11 : 29 - 31 lezen we: 'En Abraham en Nahor (zijn broer) (zonen van Terah ²) namen zich vrouwen; de naam van Abrahams vrouw was Sara.... En Saraï was onvruchtbaar, zij had geen kind. En Terah nam Abraham, zijn zoon, en Lot, de zoon van (Abrahams broer) Haran en Saräi, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abraham, en zij trokken met hen uit Ur van de Chadeeën om naar het land Kanaän te gaan; en zij kwamen tot Haran en bleven daar wonen.'³

Sara heet hier de vrouw die Abraham nam, toen hij nog in Ur der Chaldeeën was, d.i. in zijn familiekring. Meteen wordt hier eraan toegevoegd, dat Sara onvruchtbaar was en geen kind had...Als de verhuizing naar Haran plaatsvindt, wordt Terah genoemd als ook diens zoon Abraham en Lot (Harans zoon; kleinzoon dus van Terah) en Sara de schoondochter van Terah, Abrahams vrouw.

- In Gen. 20 : 12 horen we, dat Abraham zegt, dat Sara werkelijk zijn zuster is, nl. de dochter van zijn vader, maar niet de dochter van zijn moeder en dat zij zijn (Abrahams) vrouw is geworden. ⁴
- In Gen. 26 : 7vv wordt opgemerkt, dat ook Izak later van zijn vrouw (Rebekka) zei, dat zij zijn zuster was; om zo zichzelf te beschermen, toen hem in bange vrees het geloof ontbrak, dat God zijn leven en dat van Rebekka zou redden. ⁵ Rebekka echter was geen zuster van Izak, ook geen halfzuster van hem..Zij was alleen in de verte familie van Izak; nl. de dochter van Laban, de zoon van Nahor (Gen. 29 : 5), broer van Abraham. Maar Izak was een zoon van Abraham.

b. Gen. 12 vertelt ons, dat Abraham en de zijnen intussen in Kanaän zijn aangekomen. Maar nog maar amper in het beloofde land gekomen, moet het gezelschap vanwege een hongersnood naar Egypte. Zie Gen. 12 : 5vv. Sara, hoewel meer dan 60 jaar oud volgens de chronologie van de gewijde schrijver, maakt daar door haar schoonheid indruk op de Egyptenaren. Abraham heeft daar al wel een voorgevoel van gehad en maakt het mee, dat Sara weldra wordt weggevoerd naar het paleis van de Pharao. Maar Abrahams God waakt over

² Naast Abraham en Nahor (getrouwd met Milka, dochter van Haran) had Terah nog een derde zoon, nl. Haran (Gen. 11 : 26). Deze was reeds gestorven in Ur, toen Abraham c.s. uit Ur wegging. (Gen. 11 : 28). Abraham was dus inderdaad met zijn (halfzuster getrouwd. In ISBE (International Standard Bible Encyclopaedia) lezen we (vertaald): 'Trouwen met half zusters lijkt niet ongevoel te zijn in de oudheid (zelfs in het OT); vgl. [2Sa 13 : 11vv](#)'. Over de zgn. bijvrouw van Abraham Keturah schrijf ik hier niet.

³ ISBE: In Haran werd de vrouwelijke metgezel van Sin, de maangod vereerd

⁴ Zij is een dochter van Terah (maar van een andere moeder dan de moeder van Abraham). Terah is blijkbaar tien jaar na de geboorte van Abraham met een andere vrouw dan Sara's moeder getrouwd.

⁵ Zie hierover Gen. 26 : 1vv. Abimelech had hem door het raam zijn vrouw Rebekka zien liefkozen en bestrafte Izak zeer om die leugen.

haar en treft Pharao en zijn huis met zware slagen. Daarom stuurt deze Sara netjes terug en berispt Abraham, dat hij hem voorgelogen heeft

c. Een soortgelijk gebeuren wordt ons verteld in Gen. 20 : 1vv. Abraham en Sara zijn dan al geruime tijd in Kanaän. Op een dag vertrekken zij naar Gerar, het land van de Filistijnen, om daar als vreemdeling te verkeren. Bij voorbaat heeft Abraham al laten weten, dat Sara zijn zuster is. Want je weet nooit....! En wat gebeurt er dan? Abimelech, de koning van Gerar laat Sara, bepaald niet met welwillende bedoelingen, ophalen. Maar nog voordat hij het bed met haar is gaan delen, komt op een nacht God zelf in een droom tussenbeide en zegt tegen hem, dat Sara een getrouwde vrouw is en het schenden van haar hem duur zal komen te staan.

Maar Abimelech is niet van gisteren. Hij beroept zich op wat Abraham zelf heeft gezegd, nl. dat Sara zijn zus is. Daarna krijgt hij van God meteen de opdracht om Sara aan Abraham terug te geven. En heel treffend voegt de Heere dan daaraan toe, dat Abraham een profeet is en voor hem bidden zal, zodat Abimelech niet zal sterven. Abraham verontschuldigt zich vervolgens bij Abimelech door te zeggen, dat hij van gedachte was, dat niemand in Gerar God vreesde, dat Sara inderdaad zijn zuster was (dochter van zijn vader, niet van zijn moeder) en dat zij met elkaar afgesproken waren, dat zij overal zouden vertellen, dat hij een broer van Sara was. Daarmee is de zaak opgelost. Abimelech stelt zijn land open voor Abraham en de zijnen en geeft hem als zoengeld duizend zilverstukken. Abraham bidt tot God en God maakt het met Abimelech goed, door hem te genezen en laat diens vrouw en slavinnen, wier baarmoeder Hij gesloten heeft, weer kinderen baren.

d. Na dit intermezzo, brengt de gewijde schrijver van Genesis ons weer terug in het levensverhaal van Sara, door te vertellen, hoe zij - na reeds na tien jaar in Kanaän vertoefd te hebben (Gen. 16 : 3) - onvruchtbaar als zij is, toch moeder wordt van een beloofde zoon. We lezen nu een vervolg van wat ons verhaald wordt over Sara en Hagar in Gen. 16: 1 –16. Daar wordt immers verteld, dat Sara's onvruchtbaarheid naar haar gedachte van blijvende aard is, zeker nu zij ver boven de middelbare leeftijd is gekomen; zelfs naar patriarchale maatstaf gemeten op hoge ouderdom. Zij heeft geen hoop meer, dat ze nog ooit een kind zal baren, dat de belofte van God zal erven. Daarom bedenkt zij een uitweg. Wellicht krijgt zij nageslacht via haar Egyptische slavin Hagar. Een uitweg die ook te vinden is in de wet en gewoonte van die tijd, getuige de Wetgeving van Hammurabi. Een zoon, geboren uit de slavin van Sara zou ook als uit haar geboren kunnen gelden. Vgl. Gen. 25 : 12vv..

e. Abraham is inmiddels 86 jaar oud geworden, als er een zoon geboren wordt uit zijn omgang met Hagar. Maar als Sara ziet, dat Hagar zwanger is, wordt Sara jaloers en is zij in de ogen van haar slavin veracht. Dat levert natuurlijk een onverdraaglijke situatie op in de tent. Daarom 'vernedert' Sara haar. Op haar aandingen stuurt Abraham Hagar de deur uit. Zij komt terecht in de woestijn bij een waterbron aan de weg naar Sur. En daar wordt er naar haar 'omgezien'; zij wordt opgevangen door een engel van de Heere die haar zegt, dat ze terug moet keren. Maar deze mag haar ook zeggen, dat haar kind Ismaël

moet heten (God hoort). De Put heet voortaan Lachai-Roï (put van het omzien naar haar door God).

f. Vervolgens keert Hagar terug op Gods bevel naar Sara. Maar daar blijft het niet bij. Er voltrekt zich een wonder in Abrahams tent. Sara gaat moeder worden. Zo had God het immers beloofd: Gen.17 : 15 – 21. De 100 jarige Abraham wordt vader en Sara, 90 jaar oud, wordt moeder. Zij baart weldra een zoon, die Izak genoemd wordt (God maakt een lachen). Zie Gen. 21 : 1vv.

Treffend wordt dit geweldige gebeuren van de wonderlijke geboorte van Izak samengevat met de woorden van de knecht van Abraham tot Rebekka in later tijd: bij een waterput. ‘Sara, de vrouw van mijn heer, heeft mijn heer een zoon gebaard, toen zij oud was, en alles wat hij heeft, heeft hij hem gegeven (Gen. 24 : 36).⁶

g. Maar met het tweetal Ismaël en Izak in één tent loopt het weldra laag af. Zie Gen. 21 : 8vv. Ismaël, de zoon van Hagar is intussen al aardig opgegroeid. Hij vindt het belachelijk, dat hij een broertje krijgt en spot er gewoon mee. Hij rekent er kennelijk niet mee, dat niet hij, maar het kind van Sara in aanmerking komt om de wettige erfgenaam van Abraham en Sara te zijn. En dan treft Abraham een maatregel om verdere escalatie van de twist in Sara's tent te beëindigen. Hij stuurt haar met haar zoon weg. En in de woestijn van Bersjeba, waar het kind dat zij onder een struik heeft gelegd, dreigt te sterven,

komt God tot haar en belooft haar, dat haar zoon tot een groot volk zal worden. En als Hagar haar ogen opent, ziet zij een waterput, vult haar waterzak met water en geeft Ismaël te drinken.. ‘En God was met de jongen; en hij werd groot. Hij woonde in de woestijn, en werd een boogschutter.’ (Gen. 21 : 20). In Gen. 25 : 12 wordt ons tenslotte ook gemeld, wie de afstammelingen van Ismaël zijn, die de Egyptische slavin van Sara aan Abraham gebaard heeft.

3. Dood en begrafenis van Sara: Gen. 23 : 1, 2, 19, 20; 25 : 10, 49 : 31.

In Gen. 23 horen we, dat Sara na een leven van 127 jaren in Kirjath Arba (Hebron) overlijdt. Nu is het met haar schoonheid gedaan. Ja, wat is lichamelijke schoonheid van een vrouw? Abraham bedrijft diepe rouw en regelt ook haar begrafenis. Daartoe sluit hij een overeenkomst met Efron, de zoon van Zohar, een Hethiet die een grot bezit aan de rand van zijn akker, om die te kopen voor de volle prijs. Eerst biedt Efron ten aanhoren van de Hethieten in de poort van de stad Abraham aan

⁶ Zie verder Gen. 24 :67 waar we lezen, dat Izak, toen hij Rebakka mocht omhelzen, getroost werd na de dood van zijn moeder Sara

om hem de akker en de grot cadeau te doen. Maar dat weigert Abraham. Hij koopt liever het graf voor 400 sikkels naar de gangbare waarde ervan. Zo wordt dan de akker van Efron met *de grot van Machpela* die tegenover Mamre ligt Abrahams erfbegravenis. En Gen. 25 : 10 laat ons weten: Op het land dat Abraham van de Hethieten gekocht had, daar werd Abraham begraven, en zijn vrouw Sara. Zie verder Gen. 49 : 31.⁷

4. In *Jes. 51 : 2* lezen we: *Aanschouwt Abraham, ulieder vader en Sara die ulieden gebaard heeft; want Ik riep hem, toen hij nog alleen was, en Ik zegende hem, en Ik vermenigvuldigde hem.* Dit is naast de teksten in Genesis een tekst in het OT waarin de heilrijke betekenis van Sara en Abraham wordt verwoord. In de tekstverklaring van Keil Delitzsch wordt daarover gezegd (vertaald): 'Het huwelijk van Abraham en Sarah was gedurende lange tijd onvruchtbaar; het was als het ware uit hard gesteente, dat God kinderen voor Zichzelf deed oprijzen in Abraham en Sarah. Het ontstaan van Israël was een wonder van Goddelijke macht en genade' ('power and grace').

5 In *het Nieuwtestamentisch getuigenis* m.b.t. Sara komen we haar nog enkele keren tegen en wel in: Rom. 4 : 19; 9 : 9; Hebr. 11 : 11; 1 Petr. 3 : 6 Daarin vinden we de Nieuwtestamentische exegese en toepassing van het Oudtestamentisch Godswoord.

- Rom. 4 : 19: 'En niet verzwakt zijnde in het geloof heeft Abraham zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat reeds verstorven was, also hij omtrent honderd jaren oud was, *noch* ook, dat de moeder in Sara verstorven was. Abraham was 100 jaren, Sara 90 jaren oud. Kan uit twee zo oude mensen nog een kind geboren worden? Kan Sara wier moederschoot naar menselijke maatstaven onmogelijk meer baren zou, nog moeder worden? Zeg maar 'nee'. Het geloof zegt: 'Wat God heeft beloofd, geschiedt.' Geen ding zal bij God onmogelijk zijn (Luk. 1 : 37). Wat Hij belooft, volvoert Hij; het blijft nooit zonder uitwerking. Wij worden nooit rechtvaardig voor God, tenzij we gerechtvaardigd worden in Christus. En dan is het: Niets in ons, alles uit Hem.
- Rom. 9 : 9. 'Want dit is het woord der belofte: Omtrent deze tijd zal Ik komen, en Sara zal een zoon hebben.' Zie Gen. 18 : 10. Heeft Sara het onmogelijke van zichzelf gevraagd? Nee, zij heeft in Gods mogelijkheden geloofd. Die worden gerealiseerd in Gods vrijmacht. Een vleselijke afstamming van Abraham is niet alles. Aldus Rom. 9. In Gods verkiezend welbehagen en vrijmacht heeft God Izak verkoren tot het kind der belofte. Op Gods tijd kwam de Heere en Sara kreeg een zoon, hoewel zij ver over haar tijd was. Zo handelt God. Hij zorgt onder Abrahams kinderen voor een Israël Gods. Dat zijn zijn beloftekinderen,

⁷ De afbeelding is een voorstelling van Sara's begravenis. Gravure van Gustav Doré. In de grot van Machpela werd Sarah als eerste begraven. Daarna volgden velen uit haar familie en gezinskring, vaders en moeders van het toekomstige Israël.

in Izaäk begrepen, levend van het wonder van Gods reddende genade in Christus.

- In Hebr. 11 :11 lezen we: 'Door het geloof heeft ook Sara zelf kracht ontvangen, om zaad te geven, en boven de tijd van haar ouderdom heeft zij gebaard; overmits zij Hem getrouw heeft geacht, Die het beloofd had.' Sara's geloof lag verankerd in de belofte van haar God, Die haar had gezegd, dat zij tot een groot volk zou worden, waaruit ooit nog eens de Messias geboren zou worden. In dat geloof heeft Sara op een 'onmogelijk' hoge leeftijd Izak gebaard. Geloof is rusten in Gods betrouwbare belofte. Geloof geeft kracht om dingen te doen, die naar menselijke maatstaven onmogelijk zijn. Dat is nog steeds waar.
- In 1 Petr. 3 : 6 lezen we: 'Gelijk Sara aan Abraham gehoorzaam is geweest, hem noemende heer, welker dochters gij geworden zijt, als gij weldoet en niet vreest voor enige verschrikking.' Hier worden alle vrouwen opgeroepen tot onderworpenheid aan haar eigen mannen, opdat ook ongehoorzamen door de levenswandel van die vrome vrouwen gewonnen mogen worden. Dan hebben zij niets te vrezen. Het mag en moet onvoorwaardelijke gehoorzaamheid zijn, zoals dat het geval was bij Sara. Hier krijgt elke vorm van feminisme in principe de nekslag. Als de mannen zich houden aan wat 1 Peter. 3 : 7 hen voorhoudt, nl. om alle begrip te hebben voor hun vrouwen als het zwakkere vat, dan is die oproep tot onderworpenheid aan het adres van de vrouwen niet alleen niet vreemd, maar ook bijzonder gewenst. ⁸

III. Lessen voor nu over de levensgeschiedenis/ geloof van Sara en van haar slavin Hagar.

- ✓ Sara's advies aan Abraham om met Hagar geslachtsgemeenschap te hebben, omdat Sara onvruchtbaar bleek te zijn, was voorbarig en in strijd met Gods belofte. Houd vast aan Gods belofte dwars tegen alle onmogelijkheden heen. Dat is het nochtans van het geloof. Ga niet op eigen gekozen wegen. Wacht op God, op Zijn tijd. En gebruik intussen geoorloofde middelen om uw problemen op te lossen. ⁹ Dit geldt ook bij onvruchtbaarheid van onze vrouw. Hoe heerlijk brengt een slavin als Hagar het onder woorden door de put (het redmiddel van Ismaël) te noemen: Lachai Roi, Put van het omzien naar mij. Goddank is dat nog steeds iets dat zich ook nu na veel gebed en in de weg van het geloof kan

⁸ Het karakter van Sara is een mengeling van licht en schaduw. Aan de ene kant was er bij haar een uitvallen van het geloof dat resulteerde in de geboorte van Ismael en dat gebrek aan zelfcontrole en mildheid dat resulteerde in een twist met Abraham, een onrechtvaardige behandeling van Hagar en de onterving van Ismael.

Anderzijds echter zien we in Sara, zoals de Nieuwtestamentische schrijvers uitwijzen ([Heb 11:11](#); [1Pe 3:6](#)), iemand die door een lang leven van samenleven met Abraham deelde in zijn hoop op God, zijn geloof in de beloften en zijn volmacht om het middel in Gods hand te zijn om te bewerkstelligen wat menselijkerwijs onmogelijk was...

⁹ We vragen met alle klem: Is overspel geoorloofd? Is het gebruik van vreemd mannelijk zaad geoorloofd (zgn. kunstmatige inseminatie)? Is medisch ingrijpen misschien een oplossing?

en mag voltrekken in ons leven. Laat elke kinderloze vrouw het Godswoord omhelzen.

- Welk een verschrikkelijke tijd was de tijd van Sara. Lees wat er geschreven staat over de steden Sodom en Gomorrha., maar ook wat de Schrift ons vertelt over de mannen van Egypte en Gerar die zich wel een moord op een man zouden hebben veroorloofd om zijn vrouw te bemachtigen. Zie o.a. Gen. 12 : 12.
- Hoe zwaar valt het ons om vreemdeling op aarde te zijn. Zie Hebr.11 : 13. Bijzonder leerzaam is het wat we horen van de aartsvaders in Kanaän die voor hun zonen geen vrouwen van de Kanaänieten uitgekozen wilden hebben. Dat houdt in, dat zij een leven wilden leiden, dat *onderscheidend* was van het heidendom. Afzijdigheid van de wereld en haar festiviteiten is ook ons in Gods Woord geboden. Tegelijk stonden de aartsvaders *wervend en getuigend* in de wereld van het heidendom. Zo zelfs, dat de Pharao van Egypte diep respect voor Abraham had (Gen. 12 : 20) evenals de koning van Gerar (Gen. 21 : 22vv) die Abrahams vreze des Heeren opmerkte. En ook dat is niet minder iets dat ons betaamt Hoezeer zo'n leven in de regel een leven van vallen en opstaan is. Denken we slechts aan de wijze waarop Abraham met Hagar omging.¹⁰
- We willen afsluiten met een verwijzing naar Gal. 4 : 21-31.Daar komen zowel Sara als Hagar ter sprake op een bijzonder diepzinnige wijze.¹¹ Enkele citaten uit de in noot 11 genoemde Bijbelstudie:

- In Abrahams tent speelden er oudtijds twee jongetjes met elkaar. Beiden zonen van Abraham. Maar de ene was geboren uit een slavin, Hagar: Ismaël. En al was hij dan een kind van Abraham, een erfgenaam van Abrahams belofte was hij niet. De ander was een echtelijk kind van Sara: Izaäk. En voor hem was de erfenis.

Zij speelden met elkaar. Ja, maar ze komen weldra ook overhoop te liggen met elkaar. En op den duur wordt dat zelfs zo erg, dat Sara op een dag tot Abraham zegt: 'Dat gaat zo niet langer; stuur Hagar en die jongen de deur uit.' En daar gaan ze dan. Richting Egypte waar Hagar vandaan kwam. Een dag van grote scheiding. Hagar en haar zoon, uit Abrahams vlees geboren, trekken weg. En Sara met haar kind, het kind der belofte, blijven achter. Gods belofte is heerlijk vervuld. Maar het heeft Abraham wel zijn vlees gekost. En slapeloze nachten. En een ontzaglijk verdriet.

Daar hebt u het onderscheid. Je kunt een kind van Abraham zijn en toch overal buiten vallen. Als je geboren bent naar het vlees. Zonder twijfel bedoelt Paulus met die laatste woorden: naar

¹⁰ Zie over een en ander: Baethgen, *Beitrage*, 94, 157 en Gressmann's article, "Sage und Geschichte in den Patriarchenerzahlungen," ZATW, 1910, and Eerdmans, *Alttestamentliche Studien*, II, 13. Aldus de verwijzing in ISBE (e-Sword)

¹¹ Zie hierover in mijn website, sub Exegetica, sub bijbelstudies, de bijbelstudie over Gal. 4 : 21-31.

menselijke 'planning', als een product van wat de mens denkt in elkaar te kunnen zetten.'

En dat houdt in, dat alles wat u en ik bedenken buiten het werk van Gods genade in Christus om, enkel zonde en verderf is. Maar het betekent ook, dat Gods vrije genade, zonder dat de werken van het vlees daarbij in aanmerking worden genomen, ons binnen doet gaan in het Jeruzalem dat boven is. 'Werp de dienstmaagd uit. en haar zoon... Zo dan broeders, wij zijn niet kinderen van de dienstmaagd, maar van de vrije' (Gal. 4 : 30v).

IV. Gespreksvragen t.d.v. Bijbelstudie in Bijbelstudiegroepen

(vermoedelijk zijn onderstaande vragen te veel om in één samenkomst behandeld te worden; u zou de vragen 1 – 4 in een eerste en de vragen 5 – 7 in een tweede bijeenkomst met elkaar kunnen bespreken).

1. Hoe oordeelt u over wat Sara deed, toen zij haar man Abraham voorstelde om gemeenschap te hebben met haar slavin, opdat deze een kind bij haar zou verwekken dat als haar zoon gerekend kon worden?
2. Er is een duidelijk verschil tussen wat in het OT en wat in het NT ons wordt voorgehouden inzake de grenzen van het monogame huwelijk. Ziet u polygamie als iets dat te allen tijde ontoelaatbaar is ?
3. Stel dat met elkaar gehuwden een sterke wens hebben om kinderen te krijgen, zonder die ooit zelf te kunnen krijgen, welke raad zou u hen geven om toch die wens vervuld te krijgen? Welke middelen vindt u geoorloofd, welke niet?
4. Welke voorbeelden uit de Bijbel zou u kunnen noemen, waaruit blijkt, dat gehuwden als door een wonder lang nadat zij trouwden, toch een kind kregen?
5. Welke overeenkomsten ziet u tussen de tijd van Abraham en Sara in Haran, in Kanaän, in Egypte en onze tijd. Zie o.a. Gen. 12 : 12.
6. Van de aartsvaders lezen we, dat zij er absoluut op tegen waren, dat hun zonen heidense vrouwen zouden trouwen. Zij wilden afzijdig van de wereld leven en deden toch ook hun best doen om wervend/ getuigend bezig te zijn. Zo zagen we boven. Lees Gen. 12: 20; 21 : 22vv. Wat zou dit kunnen betekenen voor ons gezinsleven en voor de opvoeding van onze kinderen? Wat is wereldgelijkvormigheid eigenlijk?
7. 'Zo dan broeders, wij zijn niet kinderen van de dienstmaagd, maar van de vrije' (Gal. 4 : 30v). Paulus maakt hier van het verschil tussen Sara en Hagar een hoogst principiële en praktische zaak. In de Galatenbrief betekent dit: Wees vrij van wettische dienstbaarheid door het geloof in Christus; laat u geen ondraaglijke lasten opleggen en tevens: onderwerp u aan de Heere door Zijn

geboden te doen. Vrijheid in gebondenheid. Noem enkele voorbeelden van wat wettisch leven is en ook van wat christelijke vrijheid is (m.a.w.: bij een christen kan er toch niet alles mee door).

* * * * *

B. DE VROUW VAN IZAK REBEKKA (OT + NT)

In het navolgende gaat het over Rebekka, de vrouw van de aartsvader Izak van wie wij vele malen lezen in het Oude Testament en ook een enkele keer in het Nieuwe Testament (Hebreeuws/ Grieks: רִבְקָה, Septuagint en Nieuwe Testament: Ρεβεκκα). De naam Rebekka wordt wel verklaard als: een gemest kalf van de stal of lam.¹²

I. Tekstgegevens

Teksten in het boek Genesis

- (En Bethuël gewon Rebekka) deze acht (zie hiervoor) baarde Milka aan Nahor, de broeder van Abraham (Gen. 22 : 23).

In het navolgende worden de teksten uit het boek Genesis opgesomd, waarin de naam van Rebekka wordt genoemd.

- Gen. 24 :15,29,30,45, 51,53, 58-61, 64, 67;
- Gen. 25 : 20, 21, 28;
- Gen. 26 : 7, 8, 35;
- Gen. 27 :5, 6, 11,15,42,46
- Gen. 28 : 5; 29 : 12;
- Gen 35 : 8; 49 : 31
- Tekst in Rom. 9 : 10

II. Uitleg van de opgesomde teksten

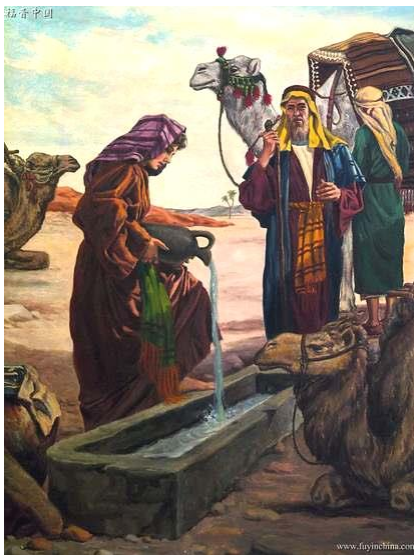
1. In de tekst uit Gen. 22 : 23 wordt Rebekka voor de eerste keer in de Bijbel genoemd. We lezen in ISBE (vertaald): Rebekka wordt de eerste keer vermeld in de genealogie van de nakomelingen van Nahor, de broer van Abraham. (Gen. 22 : 20-24). Dit functioneert als een soort voorbereiding op wat in het vervolg in Genesis wordt verteld. Deze tak van de familie van Terach was in Aram gebleven, toen Abraham en Lot verhuisden naar Kanaän.

Het is dan in Haran, de woonplaats van Nahor, dat wij voor het eerst Rebekka ontmoeten, waar zij in Gen. 24 bekend wordt gemaakt aan Abrahams knecht bij de ingang van een waterput. Een uitlegger beschrijft haar als een vrouw met een 'positief, ambitieus en energiek voorkomen'.

¹² De navolgende gegevens over Rebekka zijn goeddeels ontleend aan ISBE. = International Standard Bible Encyclopaedia

2. In Gen. 24 (: 15, 29, 30, 45, 51, 53, 58-61, 64, 67) worden we uitvoeriger geïnformeerd over Rebekka ¹³ Eliëzer de knecht van Abraham is er door laatstgenoemde op uitgestuurd om in Haran (Mesopotamië/ Abrahams thuisland) een vrouw voor zijn zoon Izak te gaan zoeken. Daar aangekomen na een lange reis ontmoet hij op zijn gebed in Gods voorzienigheid bij een waterput Rebekka. Eliëzer heeft aan de Heere gevraagd, of hij die jonge vrouw die met een kruik bij de put komt om water te putten en aan wie hij vraagt, of zij hem en haar kamelen te drinken wil geven, de vrouw mag zijn, die hij zoekt. En zo gebeurt het. Het is Rebekka. Zij maakt zich aan hem bekend en weldra is Eliëzer dan de gast in het huis van Rebekka's broer Laban (vs. 29, 30) die hem van harte welkom heet: 'Kom in, gij gezegende des Heeren! Waarom zoudt gij buiten staan ? Want ik heb het huis bereid, en de plaats voor de kamelen.' (vs. 31).

Eliëzer vertelt in Labans huis vervolgens het hele verhaal over het doel van zijn komst en over wat Abraham hem had gevraagd, nl. om geen vrouw van de dochters van de Kanaänieten voor Izak te zoeken en hoe de Heere zijn weg had geleid (vs.42 - 46). En wat is dan het antwoord van Laban? Hij ziet duidelijk in dit alles de hand van de Heere. en zegt: 'Zie, Rebekka is voor uw aangezicht; zij zij de vrouw van de zoon van uw heer, gelijk de Heere gesproken heeft' (vs. 51, 53). De volgende morgen is het zover. Eliëzer geeft zilveren en gouden versierselen en kledingstukken aan Rebekka, aan haar broer en haar moeder (vs. 53). Maar vooreerst vinden de huisgenoten van Rebekka, dat het allemaal nog wel een dag of tien mag duren,

voordat zij vertrekken. Abrahams knecht evenwel heeft haast en nadat hij het gewenste ja-woord van Rebekka heeft gekregen, gaat hij met haar huiswaarts, naar Abraham.(vss.55 - 67).

Daarna lezen we iets heel opvallends in de vss. 62vv. Het gezelschap nadert nadat zij de terugreis hebben volbracht het zuiderland in Kanaän de plaats waar op dat ogenblik Izak bivakkeert: bij de historische plek Lachai- Roï.(zie Gen. 16 : 14; 24 : 62; 25 : 11). Izak is zojuist naar buiten gegaan tegen het vallen van de avond om te bidden of zoals ook wel wordt vertaald: te mediteren (Gen. 24: 63vv). En als hij van het gebed opstaat en zijn ogen opent, ziet hij iets wonderlijks. 'En ziet de kamelen komen.' Een daadwerkelijke gebedsverhoring. Daar heeft hij natuurlijk naar uitgezien. Eindelijk is het dan zover. De kamelen met Eliëzer zijn terug. En wie zit daar op een van die kamelen? Zijn bruid. Eliëzers missie is volbracht. Izak ziet haar. Hij ziet haar en zij ziet hem. Snel komt zij van haar kameel af en sluiert zich, als zij van Eliezer hoort, dat het Izak is. Daarna brengt Izak haar in de tent van Sara, zijn

¹³ In de afbeelding Rebekka die de kamelen van Eliezer (Abrahams knecht) te drinken geeft.

moeder. En zo wordt hij dan getroost over de dood van zijn overleden moeder, die op 127 jarige leeftijd in Hebron was overleden (Gen. 23 : 1v)

- Deze geschiedenis is vol van de geheimen van Gods voorzienigheid. Hoe wonderlijk worden gebeden door Abrahams God verhoord. En dat niet altijd zoals in het gebed van Eliëzer. Wij behoeven ook God niet steeds om een teken te vragen. Al geeft de Heere ook ons zo'n teken soms wel eens. Laat ons in elk geval letten op de leidingen van God in ons leven Zijn die niet vaak als fingerwijzingen waarmee de Heere ons de weg wijst?!
- Niet te vergeten is wat vader Abraham zijn knecht op het hart bindt om voor zijn zoon Izak geen vrouw dicht bij huis te zoeken bij de heidenen (Kanaänieten). Eliëzer moet een vrouw zoeken in het land waar de religieuze wortels van Abraham liggen. Dat is iets voorbeeldigs. Als een gediensstige, vriend of familielid onder ons soms bemiddelen kan en mag in het vinden van een aanstaande bruid(egom) voor jou, jongen/ meisje, laat hij het dan niet zoeken in en 'keet' of discobar. Zoek het maar dicht bij huis. Zoek het in een woning waar Christus Koning is. Zoek biddend een vrouw die je gegeven wordt als uit Gods hand ¹⁴ en met wie je samen de Heere kunt dienen. En sla goede raad van je ouders niet in de wind.

3. Ne enige tijd komt ook de dag waarop Abraham afscheid moet nemen van het aardse leven. Hij is 175 jaar oud geworden.

Wie is er, die de slaap des doods niet eens zal slapen;
Wie redt zijn ziel van 't graf? Ach, help ons als tevoren (Ps. 89: 19)ber.)

Abraham wordt begraven in de grot van Machpela waar ook Sara ligt (Gen.23 : 3vv; 75 : 7vv). Vervolgen we nog een ogenblik de levensgang (curriculum vitae) van Izak en Rebekka. We lezen in Gen. 25 : 20, 21 en 28: 'En Izak was veertig jaren oud, als hij Rebekka, de dochter van Bethuël, de Syriër, uit Paddan-Aram, de zuster van Laban, de Syriër, zich ter vrouw nam.'

Als Izak 60 jaar oud is geworden, nadat hij de HEERE zeer in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw gebeden heeft (want zij was onvruchtbaar), laat de HEERE Zich van hem verbidden en wordt Rebekka, zijn huisvrouw, zwanger.' Zie Gen. 25 : 21. Rebekka baart vervolgens een tweeling: Ezau en Jakob. En dan lezen we in vs. 28: 'Izak heeft Ezu lief, ...maar Rebekka Jakob'.

III. Lessen voor nu over de levensgeschiedenis/ geloof van Rebekka.

Het is niet mijn bedoeling om alles wat ons verhaald wordt in Gen. 25 hier te verhalen. Ik volsta met op te merken, dat Rebekka geen vreemdelinge van het geloof van Abraham en Izak is. Toch zijn er heel wat spanningen in hun

¹⁴ Zegt het huwelijksformulier niet, dat God bruid en bruidegom als met Zijn hand samenvoegt?!

huwelijk, ondanks het stralende begin. 'De gehuwden ondervinden velerhande tegenspoeden en kruis vanwege de zonde' (huwelijksformulier). Zie vooral onder 5.

4. Maar nu eerst nog een kort intermezzo waarvan we lezen in: Gen. 26 : 7, 8, 35. Een alledaags tafereeltje en een 'liefdesaffaire' die ons in de tijd waarin wij leven, niet onbekend is. Izak krijgt te maken met een hongersnood in Kanaän. Uit nood gaat hij dan naar Abimelech, de koning van de Filistijnen om daar als vreemdeling te verkeren. God draagt hem op niet naar Egypte te gaan.¹⁵ Maar wat overkomt Izak in Gerar? Hij ziet de mannen van Gerar met begerige ogen naar Rebekka kijken. Rebekka is een vrouw met een knap uiterlijk (Gen. 26 : 7). Ik zeg gewoon, dat zij mijn zus is; denkt Izak; in feite is zij immers toch ook als dochter van mijn oom (Laban) mijn familie. Maar als ik zeg, dat zij mijn vrouw is, zullen de Filistijnse mannen mij zeker proberen te doden om haar te bemachtigen.

Maar Abimelech kijkt op zekere dag door het raam en ziet, dat Izak zijn vrouw even buiten diens tent aan het liefkozen is (zo Herz. Stat.Vert.). En dan moet Izak voor de dag komen en zich voor Abimelech verantwoorden. Hij verwijt Izak, dat zijn leugen slecht voor hem had kunnen aflopen, omdat een Filistijn een poging had kunnen doen om bij Rekekka te slapen. Dan zou men zich in het Filistijnse land aan Rebekka vergrepen hebben. Dit alles is in elk geval een verhaal dat zeker niet in het voordeel van Izak kan worden uitgelegd.

- Een leugentje om bestwil is geen zonde. Maar we kunnen beter zeggen: Er bestaan geen andere leugen dan leugens om bestwil; want niemand liegt nu eenmaal om er slechter van te worden. Trouwens de leugen van Izak was een misrekening. Als iemand onder ons gehuwd is met een vrouw die knap is, moet hij zeker extra op zijn hoede zijn. De wereld om hem heen wil die vrouw ook wel hebben.

De passage die we hier behandelen eindigt met wat we lezen over Ezau die, toen hij 40 jaar oud was, trouwde met twee Hethietische vrouwen (Judith en Basmath). Deze twee nemen de religieuze herkomst en familierelatie van Ezau blijkbaar op de koop toe. Ook lezen we in Gen. 26 : 35: 'En deze waren voor Izak en Rekekka een bitterheid des geestes.'

- Heidendom in onze tent, toen en nu, levert de grootste vervreemding op; vervreemding tussen ons en God, vervreemding onderling. Zulk heidendom in de familiekring is zeker voor godvrezenden zowel een gedurige kwelling alsook een uitnodiging om te getuigen van de hoop die in ons is.

5. Over Jakob en Ezau gesproken. Zie Gen. 27 :5, 6, 11 , 15, 42, 46.

¹⁵ Vgl. Gen. 20 :1 waar we lezen, dat ook Abraham als vreemdeling in Gerar had vertoefd. Later (Gen.42 : 1vv) gaan Jakobs zonen t.t.v. een hongersnood wel naar Egypte, oudtijds 'de korenschuur van het Midden Oosten' genoemd..

Izak en Rebekka zijn het lang niet altijd met elkaar eens over hun kinderen. Jacob is Rebekka's lieveling, Ezau wordt door Izak voorgetrokken. Ja, tenslotte deinst Rebekka er niet voor terug om zelfs haar blinde man op zijn oude dag te bedriegen met de bedoeling, dat Jacob toch maar de eerstgeboorte - zegen zal krijgen.

Het navolgende geeft in het kort weer, welke rol Rebekka daarin speelt. Op een al zeer respectabele leeftijd wordt Izak volledig blind. Hij roept zijn oudste zoon (Ezau), en vraagt hem op jacht te gaan en een hert te schieten, om daarvan te eten. Daarna wil hij Ezau zegenen. Maar terwijl deze op jacht is, bedenkt moeder Rebekka een list. Laat Ezau zijn handen en armen bedekken met een geitenvel. Dan zal hij, zonder dat zijn blinde vader het doorheeft, zich kunnen voordoen als Ezau en geeft Izak hem de zegen van een eerstgeborene. Daarmee zal hij dan ook de belangrijkste erfgenaam zijn ¹⁶. Als Ezau thuiskomt en het bedrog ontdekt, is hij woedend.

Op dringend advies van moeder Rebekka en van Izak, maar vooral uit vrees voor de boosheid van Ezau gaat Jakob dan tenslotte zijn ouderlijk huis verlaten voor heel lange tijd. Zie Ex. 28 : 5. Hij gaat naar Haran/ Paddan-Aram waar Laban, Rebekka's broer woont. Zie Gen. 27 : 42-46. Rebekka stimuleert dat door te zeggen, dat ze een afkeer heeft van haar leven vanwege de dochters van de Hethieten en dat ze absoluut niet wil, dat Jakob met een van die dochters door het leven gaat. Maar het is intussen wel de laatste keer, dat Rebekka Jakob heeft gezien.

De eerstgeboorte – zegen is onder Israël ook van zoveel belang, omdat de beloofde Messias naar Gods belofte in de weg van deze zegen zou komen. En dat is immers het hoogste goed. Niet het recht op het meeste aards geluk en voorspoed speelt bij vromen als Izak en Rebekka de hoofdrol, zoals bij Ezau. Vgl. de belofte van Gen. 15 : 4 – 6.

- In feite hebben Rebekka en Jakob de eerstgeboorte - zegen die Izak aan Ezau denkt te geven, met list en bedrog aan Ezau ontvreemd. Dat is diefstal op grote schaal. Dat blijft staan ondanks het feit, dat de genoemde zegen door God aan Jakob en niet aan Ezau gegeven wilde hebben. God volvoert dwars door menselijke schuld en falen Zijn raad. Dat Jakob zijn beminde moeder Rebekka nooit meer heeft gezien, zal hem steeds herinnerd hebben aan het bedrog van zijn blinde vader.

¹⁶ In de afbeelding: Izak zegent Jakob (schilderwerk van Govert Flinck, ca.1638).

In Gen. 29 : 12 horen we nog van de ontmoeting van Jakob met Rachel. Maar daarover en over wat er verder op volgde, schrijven wij in de bijbelstudie over Rachel en Lea.

6. Tenslotte nog enkele afrondende opmerkingen uit het OT over het levenseinde en begrafenis van de voedster van Rebekka en over Rebekka zelf. In Gen 35 :8; 49 :31 lezen we:

* ‘En Deborah, de voedster van Rebekka, stierf, en zij werd bergraven onder aan (ten zuiden van; HSV) Bethel, onder die eik, welks naam hij noemde: Allon-Bachuth’ (die eik die hij de naam Eik van geweent noemde; HSV). Gen. 35 : 8.¹⁷

* ‘Aldaar hebben zij Abraham begraven, en Sara, zijn huisvrouw; daar hebben zij Izak begraven, en Rebekka, zijn huisvrouw, en daar heb ik (Jakob) Lea begraven.’ Vgl. Gen. 49 : 31.

Dit is het laatste wat we over Rebekka in Genesis horen, nl. haar levenseinde. ‘Hoewel jonger dan Izak, die nog in leven is op een gevorderde leeftijd, als Jakob terug is gekeerd in Kanaän, lijkt Rebekka een kwart eeuw later te zijn gestorven. We vernemen tenslotte alleen dit, dat zij wordt begraven in de grot van Machpela. (Gen. 49 : 31). (ISBE)

Maar ook Izak sterft, 180 jaar oud, te Mamre bij Kirjat-Arba (Hebron), waar ook zijn vader en moeder zijn gestorven. Hij wordt door zijn beide zoons, die zich inmiddels met elkaar hebben verzoend, begraven.

- Ook in het Nieuwe Testament wordt een enkele keer over Rebekka geschreven, nl. in Rom. 9 : 10 - 13: ‘En niet alleenlijk deze (Sara), maar ook Rebekka *is daarvan een bewijs*, als zij uit een bevrucht was, *namelijk* Izak onze vader. Want als *de kinderen* nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen van God, dat naar de verkiezing is, *vast* bleef, niet naar de werken, maar uit de Roepende zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal de minderen dienen. Gelijk geschreven is: Jakob heb ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat.’

‘God volvoert dwars door menselijke schuld en falen Zijn raad.’ Zo schreef ik hierboven. Ik eindig met een uitvoerig citaat uit mijn boek over de brief aan de Romeinen (over Rom. 9 : 10-13).

‘Van Izaak en Ismaël kan men zeggen, dat zij één vader, maar twee verschillende moeders hadden (Sara, Hagar). Maar Jakob en Ezau hadden één en dezelfde vader en moeder. En toch kan in dit geval ook Ezau weer niet zeggen en met hem heel het volk van Edom dat van hem afstamt: ‘Wij zijn van

¹⁷ De rouw over haar dood en de herhaling van en vereeuwiging van haar herinnering zijn de bewijzen, dat zij een getrouwe en zeer geachte slavin in Jakobs huis moet zijn geweest (SBE vertaald).

Izak en Rebekka, dus kinderen der belofte; wij hebben recht op de naam Israël en zelfs op het land van Israël.' Zo'n beroep op Izak gaat niet op.

Een vleselijke afstamming van Izaäk en Rebekka is niet alles..God maakte alleen Jakob tot een 'kind der belofte' en niet Ezau. En dat deed Hij niet, omdat Jakob zo'n brave was en Ezau zo'n gemene jongen. Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, ... zo werd tot haar (Rebekka) gezegd: 'de meerdere zal de mindere dienen' (vs. 11a en 12). Ezau moest voor Jakob onderdoen. Waarom? Verkiezing van God. Opdat het voornemen Gods dat naar de verkiezing is, vast bleef niet uit de werken, maar uit de Roepende (vs. 11 b).

Zo werkt God

Zo werkt God. Zo heeft Hij Zijn gerechtigheid, zo vlekkeloos en ongeschonden, voor 't heidendom ten toon gespreid. Zeg nooit meer, dat God aan Israël niet is trouw gebleven. Als een verkiezende God is Hij aan Zijn volk trouw gebleven. Als de Roepende. Niet op grond van werken.

Israëlieten, wie zijn dat? Het zijn die Joden die naar dat verkiezend welbehagen van God leven uit Zijn genade. Zó, ja zó zet God Zijn zaak door. Zo heeft Hij het altijd gedaan onder Zijn eigen volk. En zo zal Hij het blijven doen ondanks Israëls ontrouw. Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb ik gehaat (vs. 13). Slijp er de scherpe kantjes niet af.

Als God onder Israël erom bekend staat, dat Hij zó handelt, in de weg van de belofte en als de Roepende en Verkiezende, dan moet ik niet zeggen: 'God zal het met mij wel anders doen.' Dan is juist aan de geschiedenis van Israël bewezen, dat God alleen met Christus uit de voeten kan en dat Zijn heilsplan niet afhangt van mijn beleefdheid om Hem aan te nemen of te verwerpen. God verkiest. En dat gaat door. Hij maakt kinderen der belofte. En dat gaat door. Het grote wonder is, dat dit onder Israël doorgaat.

En het grote wonder is ook, dat dit onder Grieken doorgaat. En het is tevens een groot wonder, als dat ook onder ons doorgaat. Als ik ogen kreeg voor Christus. Als ik die te haten ben, kind des toorns van huis uit, een kind van God kan heten. 'Jakob heb ik liefgehad.' Dat krijg ik nooit meer klein. Dat is uitverkiezing. En daaraan kan ik zien, dat Paulus in Rom. 1-8 geen verhaaltjes heeft verteld. Maar dat de gerechtigheid Gods in Christus en in het geloof in Hem openbaar komt. Juist in Israël. God gaat door. Het Israël van Gods verkiezing is het bewijs. En Arabieren en Edomieten, al zijn zij van huis uit geen kinderen der belofte, en u en ik, al zijn wij van nature kinderen des toorns, kunnen er dank zij die verkiezende genade van God ook bij gaan behoren. Maar dan wel in tweede instantie. Want Israël blijft Gods eerste keus.'

IV. Gespreksvragen t.d.v. Bijbelstudie in Bijbelstudiegroepen

1. Abraham wil volstrekt niet, dat zijn zoon Izak gaat trouwen met een vrouw uit het land Kanaän dat God aan hem en zijn nageslacht heeft beloofd, maar waar Zijn kinderen zich niet mogen vermengen met de daar wonende heidenvolken. Zie hierover vraag 6 van de voorgaande Bijbelstudie.

2. De bemiddelende rol die Eliëzer vervult in het zoeken van een vrouw voor Izak, zal in die dagen zo vreemd niet zijn geweest. Trouwens, is het in onze dagen ook niet zo, dat iemand (een vriend bijv.) goed kan bemiddelen in het zoeken van een toekomstige echtgenoot/ echtgenote? Zou het wel wijs zijn, als je als jong iemand op zaterdagavond tot diep in de nacht het gezelschap van jongeren zoekt in een cafe? Onze kinderen kunnen ook 'een bitterheid des geestes' voor hun ouders zijn.

3. De wijze waarop Eliezer in contact kwam met Izaks toekomstige echtgenote Rebekka is vol van wonderlijke leidingen van God. Abrahams knecht en ook Izak konden stellig hartelijk instemmen met wat ons huwelijksformulier betuigt, nl. dat God man en vrouw 'als met Zijn eigen hand bij elkaar brengt en hen verzekert van Zijn gewisse hulp in hun kruis vanwege de zonde.' Zou u uit uw eigen leven ook zulk soort aan- of vinderwijzingen van Godswege kunnen aanwijzen m.b.t. uw huwelijk?

4. Izak was in veel opzichten een ander mens dan zijn vader Abraham en dan zijn zoon Jakob. Izak had zich reeds als klein kind gewillig door vader Abraham op een altaar laten binden. Izak had slechts één vrouw (Rebekka) als echtgenote in tegenstelling tot zijn vader en zonen. Zonder twijfel was de komst van de kamelen met Rebekka op een van die kamelen een ware gebedsverhoring. Zie Gen. 24 :63vv. Deze inzet van Izaks huwelijksleven typeert deze aartsvader. In welke dingen in Izak en Rebekka en in hun leven zou u een voorbeeld willen zien? In welke dingen van Rebekka's leven wellicht ook weer niet?

5. In Gen. 25 : 28 lezen we, dat Izak Ezau liefhad..., maar dat Rebekka Jakob liefhad'. Zat hem dat in de totaal van elkaar verschillende karakters van die beide jongens? (Ezau een woesteling, Jakob een zachtmoedig mens). Is het soms ook niet begrijpelijk, dat een vader of moeder een kind voortrekken?

6. Ook Izak zei bij gelegenheid (Gen. 26 : 7), dat zijn vrouw zijn zuster was (net als Abraham). Om te voorkomen, dat Rebekka 'geschaakt' zou worden. Dat was een halve waarheid (Rebekka was Izaks vrouw, zij was tevens een dochter van Nahor, broer van Abraham). Maar is een halve waarheid niet ook een hele leugen? Of is een leugentje om bestwil geen zonde?

7. De gestolen zegen die Jakob verkreeg (door bedrog) was tegelijk exact wat God met Jakob voorhad, nl. om hem in Zijn goddelijk heilsplan te gebruiken als middel om de Messias voort te brengen. Hoe zijn die twee dingen met elkaar te rijmen?

8. Waarom wordt Jakob in Rom. 9 : 10 –13 Gods 'gunsteling' (kind der belofte) genoemd? Ezau was ook een kind van Rebekka; maar hij was geen 'gunsteling' van God. Was dat, omdat Jakob vroom was en Ezau een woesteling? Kunnen we zeggen, dat Jakob er een voorbeeld van is, dat God vrijmachtig en soeverein

handelt en daarbij geen basis zoekt in capaciteiten of kwaliteiten van enig mens? Lees daarover eens Dordtse Leerregels hoofdstuk 1 paragraaf 6 en 10.

C. DE VROUWEN VAN JAKOB: RACHEL en LEA (OT + NT)

In het navolgende gaat het over Rachel en Lea, vrouwen van de aartsvader Jakob van wie wij vele malen lezen in het Oude Testament en ook een enkele keer in het Nieuwe Testament (Hebreeuws **לֵאָה רַחֵל**)

I. Tekstgegevens

Teksten Rachel in het boek Genesis

- Gen. 29 : 6, 9 –12, 16 – 18, 20, 25, 28 - 31 ; 30 :1, 2, 6 – 8, 14, 15, 22, 25; 31 : 4, 14 – 19, 32 – 34; 33 : 1, 2, 7; 35 : 16, 19, 20, 24, 25; 46 :19, 22, 25; 48 : 7

Teksten Rachel in Ruth, 1 Samuël, Jeremia en Mattheüs.

- Ruth 4 : 11; 1 Sam. 10 :2; Jer. 31 : 15; Matth. 2 : 18.

Teksten Lea in Genesis

- Gen. 29 : 16, 17, 23 – 25, 30, 31; 30 : 9 –20; 31 4, 14, 33; 33 : 1, 2, 7; 34 : 1; 35: 22, 26; 46 : 15, 18; 49:31; Ruth 4 : 11.

II/ III. Uitleg van de opgesomde teksten en lessen voor ons

1. Als Jakob door een list (van moeder Rebekka) de eerstgeboorte zegen van zijn vader Izak heeft gekregen in plaats van Ezau, slaat hij op de vlucht en komt na veel belevenissen onderweg (o.a. zijn droom in Bethel) tenslotte bij een waterbron in Mesopotamië terecht. Daar ontmoet hij een herderin die Rachel heet, de dochter van zijn oom Laban, de Aramees. Zij komt daar haar kudde kleinvee drenken. Hij helpt haar de grote steen die op de opening van de put ligt, weg te nemen. God heeft zijn weg zo geleid, dat hij juist bij de familie van zijn vader en bij een dochter van zijn oom terecht komt. Als Jakob haar ziet, - zo lezen we - kust hij Rachel. De tranen stromen hem over de wangen. Even later is hij een welkome gast die in het gezin van oom Laban wordt opgenomen. Zie Gen. 29 : 6, 9 –12.

- We leren uit deze geschiedenis, dat de Heere ondanks bedrog en list van onze kant, wonderlijk goed voor een vluchteling als Jakob zorgt. Hij is genadig en barmhartig

2. In de verzen Gen 29 : 16 – 18. 20, 25, 28 – 31 wordt ons verteld, dat Laban twee dochters heeft: Lea de oudste en Rachel de jongere. 'Lea heeft tedere ogen

(Herz. St.Vert.: fletse ogen), ¹⁸ maar Rachel is schoon van gedaante, en schoon van aangezicht. Van Jakob lezen we, dat hij Rachel liefheeft. Zo dat hij tegen Laban kan zeggen: 'Ik zal u zeven jaren dienen, om Rachel, uw kleinste dochter.' Laban stemt daarmee in. 'Alzo dient Jakob om Rachel zeven jaren; en die zijn in zijn ogen als enige dagen, omdat hij haar liefheeft'

En dan komt de eerste huwelijksnacht van Jakob met zijn geliefde (gesluisde) Rachel. Maar wat lezen we dan? Als Jakob de volgende morgen zijn ogen opendoet, blijkt Laban hem bedrogen te hebben. In plaats van Rachel heeft deze zijn oudere dochter Lea uitgehuwelijkt aan Jakob. 'En ziet, het was Lea'. Hij protesteert hevig. Maar tevergeefs. Laban heeft een mooi verhaal. Nee, zo zegt hij, zo doen we hier niet; men geeft hier niet de jongste voor de eerstgeborene ten huwelijk. Weet je wat, je blijft nog weer zeven jaar bij mij werken; dan krijg je ook Rachel. Zo gezegd, zo gedaan. We lezen: 'En hij (Jakob) ging ook in tot Rachel, en had ook Rachel liever dan Lea; en hij diende hem nog andere zeven jaren.' ¹⁹

Helaas evenwel blijkt Rachel onvruchtbaar te zijn (Gen. 29 : 30, 31) in tegenstelling tot Lea, de minder geliefde; zij krijgt kind op kind: Ruben, Simeon, Levi, Juda (Gen. 29 : 32-35). De baarmoeder van Lea wordt door de Heere steeds geopend. Wilde God door dit alles duidelijk maken, dat Hij niet instemde met de achteruitzetting van Lea door Jakob?! En nadat Lea opgehouden had te baren, gaf zij haar slavin Zilpa aan Jakob tot vrouw en deze kreeg ook nog eens kinderen, nl. de volgende zonen: Gad, Aser, Issaschar, Zebulon, en een dochter Dina ²⁰ (Gen. 30 : 9 –21; 35 : 26); zie ook Gen. 46 :15, 18..²¹

¹⁸ Uit ISBE, sub Lea (vertaald): Ons wordt verteld, dat haar ogen teer waren (רַכּוֹת, *rakkoth*). Gesenius vertaalt het met: week/ zacht; de Septuagint heeft *ασθενεις*, *asthenel*. Zij was kennelijk zacht van gezicht, maar bepaald niet: kortzichtig (vgl. Vulgaat)....Dit wordt wel genoemd: een in het oog vallend deel van vrouwelijke schoonheid.. Josephus (*Ant.*, I, xix, 7) zegt van haar: *την οψιν ουκ ευπρεπη*, *ten opsin ouk euprepe*, wat veilig vertaald kan worden met: Zij had geen knap uiterlijk.

Het schijnt, dat Lea in het gewone leven iemand was van een diep gewortelde vroomheid en daarom beter geschikt om een instrument te zijn om de plannen van JHWH uit te voeren dan haar knappe, maar werelds gezicht zuster Rachel. Ik vraag me hierbij wel af, of hier terecht van Rachel wordt gezegd, dat zij een wereldsgezind iemand was.

¹⁹ Over de zgn. polygamie onder de toelating van God, zie ook onze Bijbelstudie over Abraham en Sara/ Hagar.

²⁰ In Gen. 34:1vv wordt ons verteld, dat Dina erop uittrok om bij de meisjes van het land te gaan kijken. Met alle gruwelijke gevolgen van dien: haar verkrachting door Sichem, de zoon van de Hevriet. Ik laat hier het verhaalde in Gen. 34 buiten beschouwing.

²¹ In de afbeelding: Rachel en Lea, een visioen uit Dantes Canto XXVII (*Divina Comedia*) van Gabriel Rossetti; 1855.

- Heeft Jakob misschien, toen hij het bedrog van zijn oom Laban ontdekte ook een herinnering in zich voelen bovenkomen aan het bedrog van zijn blinde Vader Izak?! T.z.t. toont de Heere ons als in een spiegel het kwaad dat wij zelf bedreven. Dan is het: de bedrieger (Jakob = bedrieger) bedrogen. Tot onze vernedering.
- Bovendien: wat heeft een schoon uiterlijk (als van Rachel) voor waarde. Laat dat vooral de basis van een huwelijk niet zijn.
- Wij moeten aan wat we hierboven lazen over het dubbele huwelijk van Jakob (met Lea en Rachel) vooral geen voorbeeld nemen. Ook niet aan wat we lezen over de slavinnen die Laban aan zijn beide dochters Lea en Rachel geeft. Aan Lea geeft hij Zilpa en aan Rachel Bilha. Vgl. Lev. 18 :18 waar God later aan Israël huwelijken als van Jakob uitdrukkelijk verbiedt. Het was zeker ook in strijd met de scheppingsorde van het monogame huwelijk (Gen. 2 : 21 –24). Aldus dr. G. Ch. Aalders in de Korte Verklaring op Genesis/ tweede deel; Kampen vijfde druk; blz. 213. In de tijd van het Nieuwe Testament zijn zulke huwelijken door God bepaald verboden. Het is van den beginne alzo niet geweest. Dat geldt ook van onze tijd waarin veel mannen aan meer dan een vrouw niet genoeg hebben.

Polygame huwelijken zijn in de tijd van de aartsvaders door God slechts verdragen. Hoeveel spanningen, onderlinge afgunst en ruzies dat opleverde, wordt ons genoegzaam beschreven in boven genoemde Schriftgedeelten. In onze tijd kunnen we daaraan nog toevoegen: moord en doodslag. De media zijn er vol van.²²

- Kinderloosheid als van Rachel is ook in onze dagen voor vrouwen die graag moeder willen worden, een zwaar kruis. Dat was het in de tijd van de vromen onder het oude verbond zeker ook, mede omdat men daardoor geen hoop kon hebben ooit door God gebruikt te worden als een schakel in de lijn van de Messiasverwachting. Dat zware kruis van de kinderloosheid kan alleen in Gods kracht gedragen worden. Later heeft de Heere dit kruis voor Rachel bepaald weggenomen. Zo doet Hij dat vaker. Hoeveel echtparen wachten soms op hoop tegen hoop tien of meer jaren op de kinderzegen?! Totdat God uitkomst geeft. En dan loven we de Heere de grote Hoorder der gebeden.

3. We vervolgen nog een ogenblik het verhaalde in *Gen. 30 :1, 2, 6 – 8, 14. 15, 22, 25; 31 : 4, 14 – 19, 32 – 34.*

In dit gedeelte wordt ons beschreven, welke kinderen er alzo geboren worden uit het huwelijk van Jakob en welk een spanning het teweegbrengt, dat Lea wel kinderen krijgt, maar Rachel niet. Rachel is bepaald vreselijk jaloers op

²² 'The evil of polygamy is apparent from the dismal rivalry arising between the two sisters, each seeking by means of children to win the heart of Jacob.' Aldus Keil-Delitzsch in ISBE, sub Rachel.

Lea, als zij de kinderen van Lea in haar tent ziet spelen. Verbitterd voegt zij haar man toe: 'Geef mij kinderen! of indien niet, zo ben ik dood.' Dat neemt Jakob haar natuurlijk hoogst kwalijk. Rachel denkt toch zeker niet, dat hij God is?!. Vgl. Gen. 16 : 2vv.

En dan doet zij iets dat Jakob wellicht enige bevrediging kan geven. Rachel geeft haar slavin Bilha aan hem om met haar gemeenschap te hebben. Als dat wat oplevert, zal het kind dat daaruit geboren wordt en dat zij op haar schoot mag koesteren, als Rachels kind gelden.

Vervolgens wordt er na enige tijd een zoon geboren. *Dan* noemt Rachel hem. Rachel ziet het als een Godsgeschenk (vs.6); gelukkig. En daarmee houdt het niet op. Bilha baart Jakob een tweede zoon: *Naftali* (Ik heb het van mijn zus gewonnen). Daarna volgt Lea het voorbeeld van Rachel, als zij ziet, dat zij zelf geen kinderen meer krijgt. Ook zij heeft een slavin: *Zilpa*. Die krijgt ook een beurt om het bed te delen met Jakob. En dan komen daaruit voort: *Gad, Aser, Issaschar, Zebulon en Dina*.

Tenslotte – o wonder – opent de Heere ook de baarmoeder van Rachel. Hij neemt haar schande weg. Jozef wordt geboren; met hem gaat er hoop leven in Rachels hart op een tweede zoon. Zie Gen. 30 : 22 - 24.

Intussen is er iets heel merkwaardigs gebeurd. Zie Gen. 30 : 14 – 16. Een soort intermezzo. We lezen ervan in de verzen 14 tot 16 van Gen. 30. Het is de tijd van de tarweoogst. Ruben ²³, Lea's oudste zoon vindt in het veld liefdesappels (*Dûdaïm*) die hij aan zijn moeder geeft: vruchten waaruit een zg. liefdesdrank wordt bereid die - naar een verklaarder schrijft - een prikkelende werking op de geslachtsorganen hadden en de vruchtbaarheid van de vrouw moesten bevorderen. Rachel vraagt aan Lea enige liefdesappels van haar (Lea's) zoon (Gen. 30 : 14 – 16). En deze biedt Rachel in ruil voor de appels aan, dat zij (Lea) een nachtje bij haar man Jakob mag slapen. En wat gebeurt er vervolgens? Lea wordt zwanger en baart een zoon, Issaschar. Gevolg van de werking van liefdesappels? Of is het God die hierdoor laat merken, dat Hij opkomt voor de minder geliefde Lea aan wie Jakob niet had gegeven wat haar toekwam?

- Het is allemaal inderdaad bepaald niet verheffend en zeker ook niet navolgenswaardig. Echter..dat God Lea opnieuw een kinderzegen geeft, laat wel zien, dat Hij op Zijn tijd kiest voor een minder geliefde en daarbij niet kijkt naar schoonheid en wat het oog biedt. Een les die schone, maar ook minder schone vrouwen niet moeten vergeten. Hoe vaak smelt schoonheid van de mens niet weg als een mot. En hoezeer zegent God een godvrezende vrouw boven alle make-up die de mens voor de wereld aantrekkelijk maakt.

²³ Van Ruben wordt In Gen. 35 : 22: gezegd: 'En het geschiedde, als Israël in dat land woonde, dat Ruben heenging, en lag bij Bilha, zijns vaders bijwif; en Israël hoorde het.' Bloedschande die Ruben zwaar moet worden aangerekend.

4. En dan na ruim twintig jaren in Paddan Aram vertoefd te hebben, staat Jakob met de zijnen op het punt om huiswaarts te keren. Jakob heeft schoon genoeg van alle ellende die hem is aangedaan door oom Laban (de Syriër). Wij geven hier geen uitvoerig verslag van wat ons in Gen. 31 daarover wordt verteld. Jakob roept op Gods bevel Rachel en Lea en al zijn bezit aan vee bijeen (Gen. 31 : 4vv.; 14vv). Hij zet ze op kamelen en vertrekt richting Bethel en het hem beloofde land, richting ook van vader Izak. Het verblijf bij Laban en de zijnen heeft bepaald lang genoeg geduurd. Jakob reist huiswaarts. Tot in Gilead waar een gedenkteken wordt opgericht. Laban moet het niet wagen om dat te passeren in zijn achtervolging van Jakob.

Hij verwijt Jakob nog, dat deze hem niet eens de gelegenheid heeft geboden om zijn dochters ten afscheid te kussen en dat Jakob zijn afgoden gestolen heeft. Wat zegt u? Uw goden gestolen? Man, doorzoek alles wat ik hier aan bezit heb en als je bij iemand jouw goden vindt, zal hij sterven. En dan gebeurt er iets dat bepaalde vreselijk is. Wie is daar buiten de doorzochte tenten op haar kameel blijven zitten? Rachel. Ik kan er niet af, zegt ze. 'Het vergaat mij naar de wijze van de vrouwen.'

Maar Rachel heeft iets gedaan dat haar niet siert. Gen. 31 : 34vv vertelt ons, dat zij inderdaad de afgodsbeeldjes van Laban heeft gestolen. Ze heeft die verborgen in het zadel van de kameel waarop zij zit.²⁴

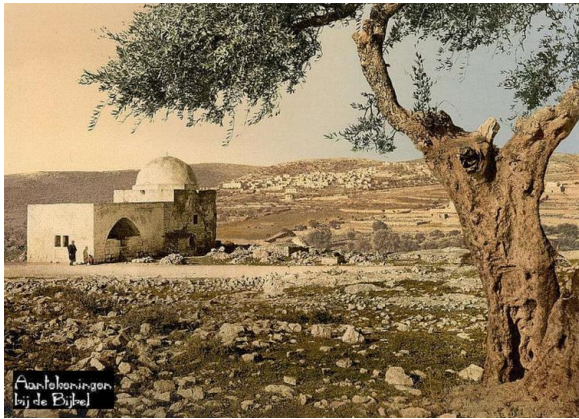
- Dat Rachel het kruis van de kinderloosheid/ onvruchtbaarheid niet steeds godvruchtig gedragen heeft, blijkt uit haar verbittering.. Zij schreeuwt a.h.w.. om kinderen en roept tot Jakob: Geef mij kinderen en zo niet, dan ben ik liever dood. Ook wij lopen gevaar om verbitterd te worden in plaats van te buigen onder het kruis van kinderloosheid, wanneer de Heere ons dat oplegt. Trouwens, God heeft vele andere mogelijkheden om ons zinvol te doen leven, ook zonder kinderen.
- Dat Rachel de terafim die als een soort huis- en beschermgoden mogen worden gezien, angstvallig had meegenomen, bewijst ook, dat zij bepaald nog het een en ander aan heidendom uit Paddan Aram heeft meegenomen en er ook niet van af wil. Zie o.a. Gen.31 : 19; 34vv..

Hoezeer zijn ook moderne mensen van de 21^e eeuw verknocht aan het heidendom en de afgoden van eertijds en van deze tijd in allerlei vormen. Denk alleen aan de verering van sterrenbeelden. Maar ook vinden we nog steeds allerlei amuletten in auto's en bijv. in een hoefijzer, waarmee

²⁴ In de Korte verklaring lezen we over de terafim, dat uit vs. 30 blijkt, dat deze als 'goden' werden gezien. Er wordt verwezen naar Richt. 17 : 5; 18 : 14vv 1 Sam. 15 : 23; 19 : 13, 16; 2 Kron. 23 : 24; Ezech.21 : 21; Hos.3 : 4; Zach. 10 : 2.

mensen zich denken te kunnen afschermen tegen kwade invloeden van buiten.²⁵

5. En dan, na een lange en vermoeiende reis is Jakob met de zijnen in het beloofde land (zijn thuisland) aangekomen. Daar gaat hij Ezau zijn broer ontmoeten. Die trekt hem tegemoet met 400 man. Maar eerst is daar nog aan de rivier de Jabbok waar hij een ganse nacht met God worstelt in Pniël (Gen.

32 : 24vv). Daar krijgt hij ook zijn nieuwe naam, Israël = 'u hebt vorstelijk met God en mensen gestreden, en hebt overwonnen'. Hij kan er weer tegen. Maar hoe zal het weerzien van Ezau aflopen? Hij stelt zich uiterst behoedzaam op. Hij verdeelt zijn kinderen over Lea, Rachel en zijn beide slavinnen (Ex. 33 :1). De slavinnen en hun kinderen komen vooraan te staan, Lea en haar kinderen daarachter en Rachel en Jozef daar weer achter (vs. 2).

Rachel en Jozef zullen Ezau als laatsten begroeten. Zij buigen zich respectvol voor Ezau neer. (vs. 7).

6. Wij onderbreken de reisverslagen van Jakobs thuisreis in het boek Genesis een ogenblik. Om tenslotte verder alleen aandacht te geven aan wat er verteld wordt over Rachel. En dat is iets aangrijpends. Zie Gen. 35 : 16, 19, 20, 24, 25. Het gezelschap is zojuist vertrokken uit de landstreek van Bethel, het huis Gods waar God met hem gesproken had. Nog enkele kilometers scheiden hen van Efrath/ Bethlehem.

Rachel is in verwachting en reeds kondigt zich de geboorte van haar tweede kind aan.²⁶ Wat een voorrecht! Ja, maar de bevalling gaat bepaald niet naar wens. Met de geboorte van Jozef ging het zo goed. Maar nu...?! 'Stil maar', zegt de vroedvrouw, 'wees niet bang; ook deze keer heb je een zoon.' Maar Rachel kan er slechts een enkel ogenblik van genieten (?). Zij is stervende. Nog één woord komt erover haar stervende lippen: Ben-oni – smartenkind. Noem hem zo maar, Jakob. Blijf levenslang, telkens als je dit jongetje bij zijn naam (Ben-oni) noemt, aan dit pijnlijk en verdrietig uur denken. Zij weigert zich in haar doodsnood te laten troosten. Maar wat zegt Jakob? Moet hij zijn leven lang bij het uitspreken van de naam van dit kind herinnerd worden aan dit smartelijke gebeuren, aan het verlies van zijn Rachel die hij zo onuitsprekelijk lief had. Nee, duizend keer nee.²⁷ Zie Gen. 48 : 7.

²⁵ Bij Keil-Delitzsch in ISBE lezen we over Rachel en haar teraphim: 'She hoped by securing the household gods of her father to bring prosperity to her own new household....' (Gen 35:2-4)..

²⁶ Zie ook de preek over Gen. 35 :18 in mijn website, sub homiletica OT.

²⁷ Dit is de plaats tussen Jeruzalem en Bethlehem (Efrata) aan de zijde van de weg waar nog steeds volgens een oude traditie de graftombe van Rachel, Jakobs geliefde

Moeder Rachel treurt, vader Jakob juicht. Verwonderd roept hij uit: 'Benjamin, dat is: zoon van de rechterhand.' Iedereen zal weldra vragen: 'En wat was Rachels laatste woord?' En dan moet het eruit: 'Smartenkind'. Maar Jakob overstemt in ondoorgroendelijke geloofstaal de doodskreet van zijn liefste Rachel.

- De dood gaat door tot alle mensen. En hoe plotseling komt een mens er soms voor te staan. Is het leven meer dan een tranendal, een vreemdelingenbestaan, een doorreis? Ja, door mijn zonde is de dood in de wereld gekomen. Mij past diepe vernedering en ootmoed. Maar wat doet het geloof? Het kan zich bij dit alles niet neerleggen. Het ziet op de Man van smarten, op de meerdere Benjamin, de Zoon van Gods rechterhand. Hij is ook opgestaan als Overwinnaar van dood, graf en hel. In Efrata's velden hebben de engelen er al van gezongen.

7. Het zingt allemaal ook nog even rond in het boek Genesis en enkele andere teksten in het OT.: over Rachel en haar grote God. We lezen in Gen. 46 : 19, 22 en 25: 'De zonen van Rachel, Jakobs huisvrouw, Jozef en Benjamin' (vs. 19); 'dit zijn de zonen van Rachel die Jakob geboren zijn; alle te samen veertien zielen' (vs. 22); 'dit zijn de zonen van Bilha, die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had; en zij baarde dezelve aan Jakob; zij waren alle zeven zielen' (vs.25). En in Gen. 48 :7: 'Toen ik nu van Paddan Aram kwam, zo is Rachel bij mij gestorven in het land Kanaän; op de weg, als het nog een kleine streek lands was om tot Efrath te komen; en ik begroef haar aldaar aan de weg van Efrath, welke is Bethlehem.' Dat is een half uur verwijderd Noordwestelijk van Bethlehem.

Jaren later wordt er nog over gesproken in de poort van Bethlehem (Ruth 4 : 11), waar het volk en de oudsten zeggen: 'Wij zijn getuigen; de Heere make deze vrouw (Ruth) die in uw (Boaz') huis komt als Rachel en als Lea, ²⁸ die beiden het huis van Israël gebouwd hebben; en handel kloekelijk in Efrata en maak uw naam vermaard in Bethlehem.' En tenslotte valt er ook in 1 Samuël nog een keer haar naam (1 Sam. 10 : 2): 'Als gij heden van mij gaat, zo zult gij twee mannen vinden bij het graf van Rachel aan de landpale van Benjamin, te Zelzah'.

8. Tenslotte. In Jeremia 31 : 15 en Mattheüs 2 :18 komt nog een enkele keer de naam van Rachel ter sprake. We bespreken eerst kort Jer. 31: 15 en daarna Matth. 2 : 18.

In Jer. 31 :15 lezen we: 'Zo zegt de Heere: Er is een stem gehoord in Rama, een klage, een zeer bitter geweën; Rachel weent over haar kinderen; zij weigert

vrouw is te vinden. Hij begroef haar daar nadat zij gestorven was bij de bevalling van Benjamin. Later is hier een moskee boven gebouwd. Zie Gen. 35 : 16 - 20 / [קברת רחל מצבת](#)

²⁸ In Gen. 49 : 31 wordt Lea het laatst genoemd in het boek Genesis. Hier spreekt Jakob op zijn sterfbed, dat hij Lea begraven heeft in de grot van Machpala. Zie ook ISBE, sub Leah. Lea is bij het nageslacht dus nimmer vergeten.

zich te laten troosten over haar kinderen, omdat zij niet zijn.’ Jeremia is de profeet van de klaagzangen. Hij is de man die ‘gebroken is vanwege de breuk van de dochter van zijn volk’ (Jer. 8 : 21).

Jeremia ziet ze staan: de duizenden van Israël, klaar om gedeporteerd te worden in ballingschap. God straft Zijn volk.. Hoor wat Jeremia zegt: ‘Er is een stem gehoord in Rama, een klage, een zeer bitter geweën; Rachel weent over haar kinderen; zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat zij niet zijn’ (Jer.31 : 15). De profeet wordt herinnerd aan wat Rachel de stammoeder van Israël heeft meegemaakt, toen zij de laatste adem uitblies bij de bevalling van haar tweede zoon, Benjamin. Jeremia ziet Rachel a.h.w weer voor zich in die menigte Israëlieten die op het punt staan weggevoerd te worden.

Het is in Rama, in de stam Benjamin, niet ver van Bethlehem vandaan. Wat een ‘drama’. Rachel huilt; haar tranen zijn niet te drogen. Ze vloeien nog steeds over haar wangen, als zich dit drama aan Israël voltrekt. De geschiedenis herhaalt zich. Rachel treurt om haar kinderen die niet meer zijn. En hoezeer heeft zich dit nog weer later ook herhaald. Toen het volk van God na 70 n.Chr. door de Romeinen uit hun land is verbannen en over de wereld heen is geslagen, zoveel eeuwen lang. Tot in de zg. holocaust (Shoah) in de vernietigingskampen van de Nazi’s.

Gelukkig mag de profeet het ook uitroepen: ‘Bedwing uw stem van geweën en uw ogen van tranen...want zij zullen uit des vijands land wederkomen’ (Jer. 31 : 16). We denken hier aan 1948, toen God Zijn ellendigen uit de wereld deed terugkeren naar het land der belofte. Hoe groot is die God

Die een belofte van zoveel eeuwen geleden, door Jeremia uitgesproken, 2000 jaar na Christus nog in vervulling doet gaan.

Ook in Matth. 2 : 18 wordt de evangelist Mattheüs erbij bepaald, hoe Israël uit de ballingschap is weergekeerd naar het beloofde land. Maar tegelijk, hoezeer het Godsvolk bloedde uit duizend wonden, toen het de ballingschap inging. Iets soortgelijks ziet Mattheüs gebeuren, als hij ziet wat de wrede Herodes (de grote?!), de Edomiet (nakomeling van Ezau) in Efrata doet. Zijn soldaten ziet hij daar rondgaan om alle kleine kinderen van beneden twee jaar te doden (om zeker te zijn van zijn moord op Jezus), dan is Israël weer opnieuw mikpunt van haat en vijandschap. En dan...kijk; Mattheüs kan zijn ogen haast niet geloven. Hij ziet met Jeremia weer die wenende Rachel, de stammoeder van Jozefs en Benjamins nakomelingen, op de grens van Noord Israël en Juda. Hij hoort haar bange doodsklacht: ‘Een stem is in Rama gehoord, geklag, geweën en veel gekerm. Rachel beweent haar kinderen en wil niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn’.²⁹

²⁹ In de afbeelding: Rachel weent om haar kinderen (Stephen Giertson, 1991)

- Ik herinner me wat een Joodse psychiater vertelde in een interview met hem in *Yad Wasjem*. Hij vertelde van de Joodse kinderen van een concentratiekamp in Polen die door de Nazi's aan de rand van hun grafkuil neergeschoten werden, toen zij hun dodengang daarheen hadden gemaakt onder het zingen Psalm 23 ('Al ging ik ook door een dal van de schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen'). Daar was ook een kleine Rachel bij: in de armen van prof. Langer. Het gebeurde in november 1941 in Kameneck - Podolsk (Polen). ³⁰

Hoog boven alle doodsdreigingen uit mag het oud-profetisch woord van Jeremia blijven staan: 'Bedwing uw stem van gewezen.' Laat dat ons laatste woord zijn over de stervende/wenende Rachel en over haar nageslacht. Er is hoop, ook voor het Godsvolk dat nu weer mag wonen in Jeruzalem en in Efrata's velden. De Heere laat niet varen het werk dat Zijn hand begon.

Als de Heere dat niet aan Israël waar zou maken, waar zouden *wij* blijven, wij die uit de heidenen zijn?

IV. Gespreksvragen t.d.v. Bijbelstudie in Bijbelstudiegroepen

1. Jakob moet na het bedrog van zijn blinde vader vluchten naar Mesopotamië. Daar vindt hij een gastvrij onthaal. Hoe ligt dat vandaag met al die vluchtelingen die uit diezelfde streek (Irak) een veilig heenkomen zoeken in Europa en wat is onze roeping in deze?
2. Als Jakob Rachel voor het eerst ontmoet bij een waterput, geeft hij haar een kus. Was dit liefde op het eerste gezicht? Hoe is het dan te verstaan, dat hij met liefde tweemaal zeven jaren dient om Rachel de zijne te kunnen noemen?
3. Waarom zou de Bijbelschrijver meer dan gewone aandacht geven aan het feit, dat Lea 'tere' ogen had en Rachel een knap uiterlijk? Kunnen wij ergens aan zien, dat God Zijn afkeuring liet blijken over de 'achteruitzetting' van Lea?
4. In het bovenstaande noemde ik Jakob: een bedrogen bedrieger. Vindt u dat terecht?
5. Vindt u het juist, als ik stel, dat polygamie in de tijd van het OT slechts onder de toelating van God plaatsvond?
6. In onze eerste gemeente kregen de dokter en zijn vrouw een kind na 16 jaren gehuwd te zijn en de burgemeester na 12½ jaar. Kan het zijn, dat wij na lang wachten op de geboorte van een kind, te gauw de moed opgeven?
7. Hoe te oordelen over de verbittering van de kinderloze Rachel en de trots van de kinderrijke Lea?

³⁰ Zie verder hierover de preek in onze website (homiletica) ad Matth. 2 : 18.

8. Is het feit, dat Rachel haar huisgoden meenam, toen zij haar ouderlijk huis verliet, een bewijs dat zij vroom en werelds was tegelijk. Wat zouden terafim voor ons nu betekenen?

9. Waar zou de gedachte, dat het eten van 'liefdesappels' (Dudaim) de vruchtbaarheid bevordert vandaan komen? Gaat het hier over iets meer dan bijgeloof?

10. In Gen. 35 lezen we de aangrijpende geschiedenis over het sterven Rachel tijdens de geboorte van haar tweede zoon en over haar begrafenis langs de weg van Efrath.

* Hoe bestaat het, dat Jakob boven zijn grote verdriet uitklimt, door het geboren kind Ben-jamin (zoon van mijn rechterhand) te noemen?

*Hoe kan het, dat er nu een moskee staat boven het graf van Rachel in Efrath langs de weg naar Bethlehem?

11. Jeremia profeteerde: 'Bedwing uw stem van geweën en uw ogen van tranen...want zij zullen uit des vijands land wederkomen' (Jer. 31 : 16). Mag u bij deze profetie denken aan 1948, toen God het volk Israël uit de wereld deed terugkeren naar het land der belofte?

*

*

*

D. DE VROUW VAN MOZES ZIPPORA

In het navolgende gaat het over Zippora, de vrouw van Mozes, van wie wij enkele malen lezen in het Oude Testament/ het boek Exodus: Ex 2 : 21;.4 : 25; 18 : 2.³¹

I. Tekstgegevens

▪ En Mozes bewilligde bij de man te wonen; en hij gaf Mozes zijn dochter (Ex. 2 : 21)

▪ Toen nam Zippora een stenen mes en besneed de voorhuid van haar zoon, en wierp die voor zijn voeten, en zei: Voorwaar, gij zijt mij een bloedbruidegom (Ex. 4 : 25) ³²

▪ Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader Zippora, Mozes' huisvrouw (nadat hij haar weggezonden had)... (Ex. 18 : 2)

II/ III. Uitleg van de opgesomde teksten en lessen voor ons

1. Nadat Mozes in Gosen (Egypte) een Egyptenaar die een van de Israëlieten had mishandeld, heeft doodgeslagen, vlucht hij naar Midian. Daar ontmoet hij bij een bron Zipporah ('kleine vogel'), een van de zeven dochters van Jethro, een schaapherder die een priester is in Midian (Ex. 2 :18); zie ook Ex. 3 : 1. ³³

Het mag ons wel opvallen, dat deze Jethro een priester wordt genoemd. Hij heet ook wel Rehuël, dat is 'vriend van God'.³⁴ Dat is op zijn minst opvallend. Is deze priester Jethro wellicht temidden van het pure heidendom in Midian een aanbidder van de ene ware God geweest, zoals eerder Melchizedek het was, de koning van Salem (Jebus) in de dagen van Abram (Gen.14 : 18vv). ³⁵

- Laten we nooit vergeten, dat God in de tijd, dat Hij Zich nog op directe wijze aan mensen openbaarde, aan zulke eenlingen Zijn diepe geheimen kon meedelen, zij het incognito (d.w.z. zonder dat wij hun genealogie kunnen traceren). Daar moeten wij in onze tijd niet meer op rekenen. Wij hebben immers het geschreven Woord van God. Niettemin is ook nu

³¹ In het Hebreeuws/ Grieks gespeld צִפּוֹרָה , Σειφώρα.(Exo 2:21, Exo 2:22)

³² In de afbeelding: Mozes die Midian verlaat en terugkeert naar Egypte. (Ex. 4 : 26). Auteur: Peruggino, Viaggio di Mosé in Egitto. Zie onder.

³³ De Midianietische stam bij welke Mozes aanlandt, is in engere zin de stam van de Kenieten. Midjan of Midian is een volk dat in het noordwesten van Arabië op de oostkust van de Golf van Akaba leefde. De Midjanieten stamden af van Midjan, de zoon van Abraham en Ketura.

³⁴ In het Hebreeuws: רֵעוּאֵל, God is zijn vriend. De Septuagint heeft: Ραγουήλ, Rhagouel.

³⁵ Jethro, Mozes' schoonvader heet ook wel Hobab (Richt. 4:11). Hobab was ook de naam van Jethro's zoon (Num. 10 : 29).

nog de levende God machtig om Zichzelf te openbaren en verklaren aan mensen die overal buiten staan. Lees Rom. 1 : 19-21.

Maar wat gebeurt er nu bij de waterbron waar Mozes op zijn vlucht uit Egypte in Midian terechtkomt? Hij verdrijft daar de andere herders die hun kudden komen drenken en helpt Zipporah met haar vee. Mozes' optreden hier kunnen we typeren door hem een helper en beschermer van verdrukten en vrouwen te noemen. Zo zou hij dat ook later als leidsman van Israël nog heel vaak doen. Ons tot voorbeeld.

Als Zippora tenslotte thuis komt bij haar vader, vraagt deze: Hoe kan het, dat je vandaag zo vroeg weer hier bent? De meisjes antwoorden: Een Egyptische man bevrijdde ons van de herders, putte zelfs water voor ons en drenkte onze kudde. Waar is die man nu?, vraagt Rehuel verder en waarom hebben jullie hem daar aan zijn lot overgelaten? Ga hem uitnodigen voor de broodmaaltijd bij ons thuis. Zie Ex. 2 : 18 – 20.

Daarna komt Mozes bij de Midianietische Rehuel voor lange tijd in huis (Ex. 2 : 21v). En te zijner tijd trouwt hij met diens dochter Zipporah. Deze baart hem twee zonen: Gersom en Eliëzer.

- In Num. 12:1 wordt ons verteld, dat Zippora, de vrouw van Mozes een 'Cuschetische' was. Zo noemen althans Mozes' broer en zus (Aäron en Mirjam) - wellicht ietwat minachtend - Mozes' vrouw. Een vrouw van het Cuschetische/ (Ethiopische) type. ³⁶ Had zij wellicht een zwarte huidskleur? Zoals de bruid uit het Hooglied, die van zichzelf betuigt: Ik ben zwart, maar liefelijk (Hoogl. 1 : 5a). ³⁷ Prachtig als een vrouw zo over zichzelf kan spreken. Dan doet de zwarte huidskleur er niet toe, maar imponeert veeleer. Leerden we allemaal onszelf maar kennen als zwart/ verwerpelijk in de ogen van onszelf en van anderen, maar dierbaar in Gods ogen. Gewoonlijk wordt in het boek Exodus van Zippora evenwel niet veel meer gezegd dan dat zij afkomstig is uit Midian.

2. Na enige tijd in Midian gewoond te hebben, gaat Mozes met Zippora volgens wat we lezen in Ex. 4 : 18vv naar Egypte terug. Heimwee naar zijn broedervolk? Ja, maar vooral opdracht van God Die hem geroepen heeft bij de brandende bremstruik nabij de berg Gods Horeb, om Israël te gaan bevrijden uit het slavenhuis van Egypte. Het gevaar is geweken, waar Mozes voor gevreesd heeft, nl. dat men hem om zijn doodslag van een Egyptische man, van het leven zou beroven.

³⁶ Het lijkt mij niet gewenst om met de Korte Verklaring aan te nemen, dat het hier gaat om een tweede huwelijk van Mozes, gesloten na de dood van Zippora of nadat hij zich van Zippora gescheiden had (het laatste volgens de Joodse exegeet Rasj).

³⁷ In Jer. 13 : 23 lezen we: Kan ook een Cuschet zijn huid veranderen (Herz. St. Vert)....? Dit lijkt te wijzen op een persoon uit Ethiopië (Cusch?). De King James heeft: Can the Ethiopian change his skin? De LXX vertaalt Cusch ook wel met Athiopia

Mozes en Zippora nemen afscheid van vader Jethro en de zijnen, bij wie zij zo gastvrij en vriendelijk lange tijd hebben ‘gelogeerd’. Zij maken die verre tocht naar Egypte te voet; Zippora en de kinderen op ezels. Wat een lange en bijzonder vermoeiende tocht zal dat geweest zijn. Vooral ook voor hun twee nog betrekkelijk jonge kinderen. Maar weet u wat er hier van Mozes gezegd wordt? Hij nam de staf Gods in Zijn hand (vs. 20; zie ook Ex. 4 : 2vv).³⁸ Daarvoor zou zelfs Farao en zijn legernacht moeten buigen. Ook al zouden ze nog zo hard tegenstribbelen. Als God ons een opdracht op de schouder legt, baant Hij Zelf de weg en geeft Hij ook kracht naar kruis. Farao zou Israël, Gods zoon en Eerstgeborene moeten laten trekken (Ex. 4 : 22).

En onderweg? Wie komen Mozes en Zippora daar tegen? Niemand minder dan Mozes’ broer Aäron die hen tegemoet gereisd is vanuit hun slavenhuis Egypte. De God van Mozes is een God Die zorgt voor metgezellen. Hij laat de Zijnen op hun weg door het leven nooit alleen voorttobben.

Maar daar is toch eerst nog iets dat niet vergeten moet worden. We lezen ervan in Ex. 4 : 24 – 28. Het is iets opzienbarends. Er is nog Iemand die Mozes en de zijnen tegemoet komt. Een engel of misschien ook de engel des Heeren die in het OT nogal eens genoemd wordt als Gods vertegenwoordiger op aarde. De Bijbel zegt, dat het God Zelf is, Die aan Mozes verschijnt. De Heere Die Zich aan Mozes bij de brandende bremstruik had geopenbaard.

Het is ergens in een herberg/ karavanserai waar het gezelschap overnacht. Daar komt niemand minder dan God Zelf hen tegen. En wat lezen we dan? (vs. 24). God wil Mozes doden. Wat zegt u, doden? Dat is dan wel totaal iets anders dan de ontmoeting van Mozes en de Heere kort te voren bij het brandende braambos. God heeft er toch geen spijt van, dat Hij contact met Mozes heeft opgenomen? Of heeft Mozes dan soms iets misdaan?

Nee Hij heeft alleen iets heel bijzonders nagelaten. En dat wordt door de Heere hier aan de orde gesteld. Zippora ziet dat blijkbaar in. Zij en haar man hebben ongetwijfeld vaak over Abraham, de stamvader van Israël en van Mozes gesproken. En daarbij heeft Zippora zeker ook wel van Mozes gehoord, wat de Heere bevolen had dat er moest gebeuren, als er uit Abrahams nageslacht een zoon geboren werd. Alleen op straffe des doods kon een kind van Abraham het besnijden van een van zijn kinderen nalaten. Zie Gen. 17 : 14. Kennelijk was het in Midian trouwens ook niet totaal onbekend gebleven, dat de Midianieten

³⁸ In de commentaar van Keil- Delitzsch lezen we (vertaald): De staf die hier genoemd wordt, in Mozes hand is de staf waarmee hij de goddelijke wonderen zou volbrengen ([Exo 4:17](#)). Arm als zijn uiterlijke verschijning ook mocht zijn, had hij de staf in zijn hand waarvoor de trots van de Farao en heel zijn macht zou moeten buigen.

in de verte familie waren van Abraham en Ketura en daarom onder beslag lagen van wat God aan Abraham had opgedragen.

Welnu, kinderen van Abraham moeten het teken van Gods verbond dragen en daarin het bewijsstuk ervaren van Gods onberouwelijke genadige bijstand en onderpand van de Messiaanse belofte. En juist die besnijdenis had Mozes helaas bij een van zijn zonen (Eliëzer) ³⁹ achterwege gelaten. Hoewel hij beter had kunnen weten. Want was hij soms zelf ook niet net als alle andere Israëlieten in Gosen besneden?!

Moest dat teken van de besnijdenis dat in Midian en bij Jethro's familie niet onbekend zal zijn geweest, nu voortaan soms achterwege worden gelaten? Liep Mozes geen gevaar op dit punt meer een pure heiden dan een ware Israëliet te zijn? Bij de minste of geringste

moeilijkheid en zeker bij een pijnlijk gebeuren als de besnijdenis ligt het voor de hand om Gods gebod te veronachtzamen. ⁴⁰

Maar wat doet Zippora dan? Ze neemt een vuurstenen mes en besnijdt haar zoon, werpt de afgeneden voorhuid voor Mozes' voeten en zegt: Bruidegom voor mij vanwege de besnijdenissen. Daarna treedt de Heere terug. Wonderlijk woord waar we wel even goed over moeten nadenken. Goed en wel ligt er in dit woord een soort belijdenis van Zippora uitgesproken. Zij zegt eigenlijk:: Mozes, jij bent mijn bruidegom en dat blijf je, maar het kost wel bloed (in het besnijden van onze kinderen).

Intussen is dit toch een heerlijke geloofsbelijdenis van Zippora. Zij valt in dit woord Mozes helemaal bij in zijn geloof in de God van Abram en ook in Zijn beloften en bevelen inzake de door God bevolen besnijdenis. Zo en daarom kan zij - zij aan zij met haar bloedbruidegom - met Mozes mee naar Egypte om Gods verbondsvolk op te halen en naar het beloofde land te brengen. Trouw aan wat God beveelt. Mozes kon toch moeilijk middelaar van het Godsvolk zijn en zelf een kind hebben, dat Gods verbondsteken niet draagt.

- Wat we hieruit leren? In elk geval leren wij hieruit, van hoeveel belang het is, dat man en vrouw één lijn trekken in wat zij voor hun kinderen op het oog hebben. Laten onze kinderen vooral kinderen van veel gebeden zijn.

We leren hier ook uit, dat wij in de Nieuwtestamentische bedeling onze kinderen het gedoopt zijn in de Naam van de drieënige God niet mogen

³⁹ Het ligt voor de hand te denken, dat Gersom wel besneden was, maar dat dit niet was gebeurd met Eliezer, wellicht omdat moeder Zippora daar innerlijk een afkeer van had?

⁴⁰ Let op in het kaartje: de plaats van de Horeb/Sinaiberg en van Midian.

onthouden. Laten het verbondskinderen zijn met een gedoopt voorhoofd. Want 'die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden' (Mark.16 : 16). Laat uw kinderen niet voor galg en rat opgroeien. Gun hen niet het zgn. vrije leven van Midian en van het heidendom van de 21^e eeuw.

- Als hier soms een jonge vrouw is die haar vriend binnenkort haar bruidegom mag noemen, laat zij het dan maar vaak tegen hem zeggen, dat hij alleen haar bruidegom kan zijn dankzij het bloed dat gestort is op Golgotha's kruis. Bloedbruidegom in de diepste zin van het woord. Jezus, Uw verzoenend sterven is het rustpunt van mijn hart en dat van mijn kinderen.

3. Nog een tekstgedeelte waarin over Jethro, Zippora en de haren wordt geschreven, is te vinden in Ex. 18 : 1- 12. Een schitterend getuigenis uit het Woord van God waaruit blijkt hoezeer ook in de tijd van het zgn. OT de God van Abraham en van Mozes de God van de volkeren wil zijn. Wat lezen we daar? Het is enige tijd na de uittocht van het volk van God uit Egypte. Ze zijn dan in de woestijn van Sinaï vlakbij de berg van God, de Horeb. Het is hier niet ver van Midian vandaan. En wie komen daar op een dag bij Mozes en zijn volk op bezoek? Mozes' schoonvader Jethro met Gersom en Eliezer.⁴¹ Hij had in Midian reeds gehoord, wat de Heere allemaal aan Mozes en Israël had gedaan, hoe Hij hen bevrijd had van hun slaafse leven in Egypte. We moeten daaruit concluderen, dat het gerucht van deze verlossing van Israël zich breed onder de volkeren in de regio van Midian had verspreid.

Wat is er intussen gebeurd met Zippora en haar zonen? We lezen in Ex. 18 : 2v, dat Mozes Zippora met haar twee zonen naar Jethro teruggestuurd had. Wat precies de reden daarvan is geweest, wordt niet gezegd. Heeft Mozes hen willen sparen voor de verdrietigheden van het woestijnleven? Heeft Mozes de kinderen met hun moeder, althans voorlopig liever ondergebracht en beveiligd willen zien in Midian bij zijn schoonvader Jethro? In elk geval staat Jethro erop, dat Zippora en haar zonen, zoals dat betamelijk was, weer met Mozes verder zouden leven. Soms is een voorlopige scheiding 'tussen tafel en bed' even nodig. Vgl. 1 Kor. 7 : 5.

Mozes is allerhartelijks verblijd, als hij Zippora en hun zonen onder de goede leiding van Jethro in het legerkamp ziet aankomen. Zie Ex. 18 : 5 : 18. Hun bevindingen worden wederzijds breed uitgewisseld. En God, de Redder Israëls wordt grootgemaakt. Hoor, hoe Jethro spreekt: Geloofd zij de Heere Die ulieden verlost heeft uit de hand der Egyptenaren, en uit Farao's hand; Die dit volk van onder de hand der Egyptenaren verlost heeft. Nu weet ik, dat de Heere groter is dan alle goden. Want in de zaak waarin zij trots gehandeld hebben, was Hij boven hen. Jethro brengt vervolgens aan die God brand- en slachtoffers; Aäron komt er ook bij en ook al de oversten van Israël om brood

⁴¹ Gesjoom = vreemdeling in een vreemd land en Eliezer = de God van mijn vader is mijn helper. Zie ook 1 Kron. 23 :15, 17; 26 : 24v.

te eten met Mozes. Een commentator van deze passage (Keil-Delitzsch) spreekt over een sacramentele maaltijd: een maaltijd voor Gods aangezicht.

- Onwillekeurig krijgen we bij het lezen hiervan herinneringen aan de maaltijd die Jezus Christus eenmaal instelde, het heilig Avondmaal. Laten wij bij de viering van die maaltijd nooit vergeten, dat onze Meester deze maaltijd instelde om met Israël het Pascha (d.i. de uittocht uit Egypte) mee te vieren. En al evenzeer om meer nog dan Jethro kon weten, de allergrootste daden van verlossing in kruis en opstanding van Jezus Christus blijvend te gedenken. Die machtige daden van de Heere leven we dan a.h.w. weer opnieuw in. ⁴²

Tenslotte geeft Jethro zijn schoonzoon nog een wijze raad. Hij ziet, hoe zwaar de taak van Mozes is om zijn volk bij te staan in geschillen die zij met elkaar hebben. Vertegenwoordig jij je volk bij de Heere, laat je volk alle grote/moeilijkere zaken maar bij jou brengen, maar laat je verder voor allerlei andere dingen bijstaan door godvrezende en betrouwbare mannen, laat hen rechtspreken. Aldus wat Jethro Mozes toevoegt. Daarna gaat Jethro weer heen, terug naar Midian.

Laat ons dan maar zingen:

Al de heid'nen, door Uw handen
Voortgebracht in alle landen,
Zullen tot U komen, Heer',
Bukken voor Uw aanschijn neer
En Uw Naam tere ere leven.
Gij zijt groot en hoog verheven,
Gij doet duizend wonderheên,
Gij zijt God, ja Gij alleen. (Ps. 86 : 5)

IV. Gespreksvragen t.d.v. Bijbelstudie in Bijbelstudiegroepen

1. Wat kan het betekenen, dat Jethro priester wordt genoemd? Zippora was dus niet puur van heidense afkomst. Zijn er ook in onze omgeving wellicht vrouwen die godsdienstig zijn opgevoed en diepe indrukken van de God van Abraham hebben ontvangen, van wie het niet direct verwachten? Hoe zouden wij met zulke mensen moeten omgaan?

2. De levende God is machtig om Zichzelf ook in onze tijd te openbaren en verklaren aan mensen die van huis uit overal buiten staan. Lees Rom. 1 : 19 - 21. Wat kan met deze uitspraak en de genoemde tekst bedoeld zijn? Openbaart God Zich ook wel eens in een droom, zoals we bijv. zo nu en dan horen van een Moslim die christen is geworden.

⁴² Keil-Deitzsch schrijven: 'De offers die Jethro bracht aan God waren een soort sacramentele maaltijd waaraan Mozes, zowel als Aäron en al de oudsten deelnamen. Zij aten brood voor het aangezicht van God op een heilige plaatsd waar God werd verondrsteld aanwezig te zijn..'

3. De geschiedenis van de besnijdenis van Zippora's kind leert ons, dat wij als ouders één lijn moeten trekken inzake de opvoeding van onze kinderen. Kunt u aanwijzingen geven voor hoe u als ouders met elkaar en met uw kinderen moet omgaan inzake het bevel om kinderen te laten dopen?

4. Probeer elkaar uit te leggen wat de betekenis is van wat Zippora haar man Mozes toevoegt met het woord 'bloedbruidegom'.

5. Mozes zendt Zippora en haar kinderen volgens Ex. 18 : 2v tijdelijk naar vader Jethro terug. Betekent dit een voorlopige 'scheiding van tafel en bed' en waarom? Probeer 1 Kor. 5 :7 in dit verband elkaar uit te leggen.

6. Later wordt het gezin van Mozes, Zippora en hun kinderen weer met elkaar verenigd en zijn hartelijk verblijd. Zij gebruiken een gezamenlijke maaltijd die een soort sacrament was. Mogen we hierin een voorbode zien een vieren van een viering van het heilig avondmaal? En: is er bij u dan ook plaats voor het uitwisselen van ervaringen/ bevindingen over wat God aan u heeft gedaan?

* * *

E. DE ZUSTER VAN MOZES: MIRJAM,

In het navolgende gaat het over Mirjam, de zuster van Mozes, van wie wij enkele malen lezen in het Oude Testament/ het boek Exodus:

I. Tektgegevens

▪ En zij, Mozes' zuster stelde zich van verre, om te weten wat hem gedaan zou worden. (Ex. 2 : 4)

▪ En Mirjam, de profetes, Aärons zuster, nam een trommel in haar hand; en al de vrouwen gingen uit, haar na, met trommelen en met luiten Toen antwoordde Mirjam hunlieden: Zingt de Heere; want Hij is hogelijk verheven! Hij heeft het paard, met zijn ruiter in de zee gestort (Ex. 15 :

20v)

- Mirjam, en ook Aäron, spraken over Mozes vanwege de Cuschietische vrouw...en zij zeiden: Heeft de Heere alleen door Mozes gesproken en heeft Hij ook niet door ons gesproken? (Een opstandige Mirjam en Mozes, de zachtmoedigste van alle mensenkinderen...Mirjam melaats en weer genezen. Num. 12 :1, 4, 5, 10, 15 (Herz. St. Vert.)
- Als de kinderen Israëls, de ganse vergadering, in de woestijn Zin gekomen waren, in de eerste maand, zo bleef het volk te Kades. En Mirjam stierf aldaar, en zij werd aldaar begraven (Num. 20 : 1)
- En de naam van de huisvrouw van Amram was Jochébed, de dochter van Levi, welke de huisvrouw van Levi baarde in Egypte; en deze baarde aan Amram, Aäron en Mozes, en Mirjam, hun zuster (Num. 26 : 59)
- Gedenkt wat de Heere uw God gedaan heeft aan Mirjam op de weg, als gij uit Egypte waart uitgetogen (Deut. 24 : 9)
- En de kinderen van Amram waren Aäron en Mozes en Mirjam (1 Kron. 6 : 3)
- Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; en Ik heb voor uw aangezicht heengezonden Mozes, Aäron en Mirjam (Micha 6 : 4).

II/ III. Uitleg van de opgesomde teksten en lessen voor ons

1. Mir'i-am, Hebr..מרים, in de Septuagint en in het NT [Μαριαμ](#) is de dochter van Amram en Jochebed en de zuster van Aäron and Mozes.

In Ex. 2 : 4 lezen we, dat zij zich van verre opstelde, om te weten wat hem gedaan zou worden. (Ex. 2 : 4). Een indrukwekkend verhaal waarnaar we al op de bankjes van onze zondagsschool met intense aandacht luisterden.

2. Het gaat hier in dit Schriftgedeelte over het volk van God dat zware arbeid moet verrichten in het land Egypte. Over het afschuwelijke bevel van Farao, de koning van Egypte die beval om alle pasgeboren zoontjes van de Israëlieten in de Nijl te verdrinken. Uit haat omdat dit slavenvolk anders te talrijk zou worden.

Maar wat doen twee Joodse mensen Amram en Jochebed dan met hun pasgeboren zoontje? Ze leggen hem in een biezen mandje en deponeren dat in het water van de Nijl. Daar dobbert de vondeling tussen het riet op en neer.

En dan...Wie komen daar dan aan om zich te baden in de rivier. De dochter van Farao en haar gediensdigen die het kindje in zijn vreemdsoortige wiegje vinden en hem bewonderen.

En dan...Dan is daar Mirjam, de zus van dit kind die op een afstand heeft toegekeken. Ze komt erbij om een voorstel te doen aan de prinses. Als dit kindje uw kindje wordt, mag ik dan een vrouw opzoeken om dit kindje op te voeden, als het straks in uw paleis wordt opgenomen. (Zie de afbeelding). En dan gaat Mirjam een twee drie naar Jochebed, de moeder van het kind. Die mag het gaan opvoeden.

En daar hoort dit kind ten diepste thuis. We lezen in Num. 26 :59. En de naam van de huisvrouw van Amram was Jochébed, de dochter van Levi, welke de huisvrouw van Levi baarde in Egypte; en deze baarde aan Amram, Aäron en Mozes, en Mirjam, hun zuster.

Na verloop van enige tijd wordt het kind Mozes evenwel aan de dochter van de farao gegeven. Zij is het die hem de naam Mozes ('hij die optilt, uittrekt') geeft, 'want,' zegt ze, 'ik heb hem uit het water getrokken.' (Exodus 2 : 10).

3. Geruime tijd later wordt het volk van God uit het slavenhuis bevrijd onder leiding van deze Mozes die de leidsman geworden is van Israël. We lezen in de Bijbel van de wonderlijke uittocht uit Egypte en doortocht door de Rode Zee. Aan de overkant daarvan staat het volk te juichen. En wat lezen we dan van Mirjam?

Miriam, de profetes, Aärons zuster, neemt een trommel in haar hand; en al de vrouwen gaan uit, haar na, met trommelen en met luiten Toen

antwoordde Mirjam hun: Zingt de Heere; want Hij is hogelijk verheven Hij heeft het paard, met zijn ruiter in de zee gestort (Ex. 15 : 20v).

Is dit ook niet het gezang van Mozes en van het Lam aan de glazen zee waar Openb.15 : 3 van spreekt? Daar horen we van het gemengde hemelkoor van

Joden en heidenen samen: het lied van Mozes en van het Lam. Het is niet verstomd met het voorbijgaan van de oude bedeling. Lied van Mozes en van het Lam heet het. Welk een wondere samenvoeging. Het lied van Mozes zingt van Gods verlossingsdaden aan de Schelfzee. Het lied van het Lam zingt van een nog grotere verlossing, verlossing door het bloed der verzoening van de Gekruisigde!

⁴³

- Eeuwen later is het de profeet Micha die aan die wonderlijke bevrijding van het godsvolk herinnert onder leiding van Mozes, Aäron en Mirjam: Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; en Ik heb voor uw aangezicht heengezonden Mozes, Aäron en Mirjam (Micha 6 : 4).
- Mirjam is in de geschiedenis van Israël in gedachtenis gebleven als profetes die het hoogste lied zingt aan de oever van de Rode zee. Ze mag er zijn: een profetes, een van de vele profetessen die er ooit in Israël zijn geboren.

4. Maar er is ook aan deze grote vrouw een schaduwzijde. Want wat lezen we over Mirjam, en Aäron? Zie Num. 12 : 1, 4, 5, 10, 15 (Herz. St. Vert.) Daar is Mirjam bepaald niet in actie als een profetes. Zij en Aäron spreken enige tijd later in de woestijn tegen Mozes over diens vrouw, de Cuschietische Zippora

⁴⁴.

Blijkbaar vinden zij, dat het een leidsman van Israël niet past met een vrouw van een andere origine en huidskleur getrouwd te zijn. Dat is naar hun besef beneden de stand van een leider Israëls, iets dat hem diskwalificeert. Hij kan veel beter de leiding maar uit handen geven. Aäron en Mirjam denken, dat zij net zo goed als Mozes 'bevelhebbers' van Israël kunnen zijn. Heeft de Heere soms alleen door Mozes gesproken en heeft Hij ook niet door ons gesproken? Vgl ook Jer. 28 : 1 – 4.

Maar hoe reageert Mozes op deze actie van zijn broer en zus? Gaat Mozes op zijn strepen staan? We lezen in Num. 12 : 3vv, dat Mozes de zachtmoedigste van alle mensenkinderen is. ⁴⁵ De Heere Zelf komt op voor hem. Hij noemt Mozes Zijn knecht die getrouw is in heel Zijn huis, met wie Hij rechtstreeks spreekt van mond tot mond. Maar dan lezen we ook: Zo ontstak des Heeren toorn tegen Mirjam en Aäron en Hij ging weg (vs. 9).

En wat lezen we vervolgens over Mirjam? Zij wordt gestraft met de vreselijke ziekte van de melaatsheid; ze ziet eruit wit als sneeuw. Maar Mozes doet na

⁴³ Zie ook de preek over Openb. 15 : 3 in onze website, sub Homiletica

⁴⁴ Over dit gebeuren en wat zij ter sprake brachten over Zippora, zie de bijdrage in onze website over Zippora in *Het bijbelse kernwoord Zippora*.

⁴⁵ 'The reason why Moses not only abstained from all self-defence, but did not even cry to God for vengeance on account of the injury that had been done to him is: Because he was the meekest of all men, he could calmly leave this attack upon himself to the all-wise and righteous Judge, who had both called and qualified him for his office.' Aldus Keil-Delitzsch bij Num. 12 : 2v.

een vurig pleidooi van Aäron ten gunste van Mirjam voorbede voor Mirjam: 'O God, heel haar toch!'. En het gebeurt. Welk een zegenrijk gebeuren is dit binnen de gezinskring van het drietal.

Maar wat nog belangrijker is: de Heere Zelf laat duidelijk blijken, dat Hij het opneemt voor de door Hem gegeven plaats en taak aan Mozes als leidsman van Israël. De opstandige Mirjam moet terugtreden. Zij dient niet de man te overheersen. Of zoals later de apostel Paulus schreef (1 Tim. 2 : 11): Een vrouw late zich leren in stilheid, in alle onderdanigheid. En dat ten spijt van alle feminisme ook van onze tijd. Een vrouw als Mirjam mag er zijn als profetes om van Gods grote daden te getuigen, op elke plaats in kerk en samenleving. Laat geen vrouw dat beneden haar waardigheid vinden

We lezen in Deut. 24 : 9 n.a.v. de melaatse Mirjam: Gedenk wat de Heere, uw God, gedaan heeft aan Mirjam, op de weg, als gij uit Egypte waart uitgetogen. Mirjam is na zeven dagen als een uitgestotene buiten het legerkamp van de Israëlieten geweest te zijn, gelukkig ook weer aangenomen. In alle opzichten gerehabiliteerd. En zo kan het volk dan weer verder: van Hazeroth naar de woestijn Paran.

5. Als de kinderen Israëls, de ganze vergadering, in de woestijn Zin gekomen waren, in de eerste maand, zo bleef het volk te Kades. En Mirjam stierf aldaar, en zij werd aldaar begraven. Zo lezen we het in Num. 20 : 1. Het Godsvolk is nu bijna aan het eind van de woestijnreis gekomen. Maar ook Mirjam zal het beloofde land niet zien. Ook aan haar wordt de wet van alle vlees voltrokken.

Haar tijd om afscheid te nemen van dit leven is gekomen. Maar mag ook van haar niet gezegd worden wat we in Hebreeën 11 : 13 lezen: Deze allen zijn in het geloof gestorven, de belofte niet verkregen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien, en geloofd, en omhelsd, en hebben beleden, dat zij gasten en vreemdelingen op de aarde waren. Ook zij mag zingen wat J. S. Bach in zijn cantate BWV 262 *Alle Menschen müssen sterben*, verwoordde

Jesus ist für mich gestorben,
Und sein Tod ist mein Gewinn;
Er hat mir das Heil erworben,
Drum fahr' ich mit Freuden hin,
Hin aus diesem Weltgetümmel
In den schönen Gotteshimmel,
Da ich werde allezeit
Schauen die Dreieinigkeit.

Dit lied is mij uit het hart gegrepen. Ook uit uw hart?

IV. Gespreksvragen t.d.v. Bijbelstudie in Bijbelstudiegroepen

1. Waarom zouden Amram en Jochebed hun pasgeboren zoontje in een biezen mandje in het water van de Nijl hebben gelegd? Met welke bedoeling wellicht?

2. Mozes' zuster Mirjam staat op afstand toe te zien wat er met het kindje in het biezen mandje kan gebeuren. Hoe is haar houding te typeren? Kan zij er een voorgevoel van hebben gehad, dat haar broertje door iemand meegenomen zou kunnen worden?

3. In de lofzang die Mirjam aan de overzijde van de Rode Zee aanheft, wordt de wonderlijke redding van Israël en de vreselijke ondergang van Gods vijanden bezongen. Is dat hetzelfde als wat onze Heidelbergse Catechismus in vraag en antwoord 52 belijdt: Welke troost biedt u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?

Antwoord: Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgeheven hoofd Hem tot een Rechter uit de hemel verwacht a. , die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft. Hij zal al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen b., maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en zaligheid nemen zal. c.; a. Fil. 3 : 20; Luk. 21 : 28; Rom. 8 : 23; Tit. 2 : 13; 1 Thess.4 : 16; b. Matth. 25 : 41vv; 2 Thess.1 : 6vv; c. Matth. 25 : 34; 2 Thess. 1 : 7.

4. Van Mirjam wordt in Ex. 15 : 20 betuigd, dat zij 'een profetes is. Zij neemt een trommel in haar hand; en al de vrouwen gaan uit, haar na, met trommelen en met luiten.' Wat is de betekenis van het woord profetes in dit tekstwoord? Noem nog enkele andere vrouwen in het OT en in het NT die profetes genoemd worden? Denk o.a. aan Anna (Luk. 2 : 36 – 38) Hoe zouden vrouwen in de Nieuwtestamentische gemeente in onze tijd met de gave van de profetie begiftigd kunnen zijn?

5. Aäron en Mirjam komen tijdens de woestijnreis van Israël in opstand tegen Mozes. Zij vinden, dat zij net zo goed als Mozes 'bevelhebbers' van Israël kunnen zijn. Heeft de Heere soms alleen door Mozes gesproken en heeft Hij ook niet door ons gesproken? Hoe reageert Mozes op deze actie van zijn broer en zus? Gaat Mozes op zijn strepen staan? Wat leren we daaruit? Zijn er in onze tijd ook niet opposities van feministische aard en welke?

6. Met welke straf wordt Mirjam gestraft? Is er verband met wat de apostel Paulus later schrijft in 1 Tim. 2 : 11?

7. In Num. 20 : 1 horen we, dat ook Mirjam het beloofde land niet is binnen gegaan. Zij stierf in de woestijn Zin en werd aldaar (te Kades) begraven. Maar is dit alles wat er van Mirjams sterven is te zeggen?

